

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra policejních činností

Orgány podílející se na zabezpečení ochrany letišť v České republice

Bakalářská práce

Authorities involved in ensuring airport security in the Czech Republic

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

plk. Mgr. Petr Malovec, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Barbora Bitalová

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Litoměřicích, dne 16. března 2022

Barbora Bitalová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala panu plk. Mgr. Petru Malovcovi, Ph.D., vedoucímu mé bakalářské práce, za jeho odborné vedení, cenné rady, pevné nervy a vstřícnost při psaní mé závěrečné práce a také všem, kteří mě během celého studia podporovali.

Anotace:

Práce sumarizuje současnou problematiku orgánů podílejících se na ochraně letišť v České republice. Podrobně se zaměřuje na zakotvení v mezinárodním právu a v legislativě České republiky a definuje protiprávní činy v civilním letectví. Dále popisuje významné letiště České republiky a orgány podílejících se na ochraně letišť. Na závěr popisuje technické prostředky, které jsou využívány při bezpečnostních kontrolách na letištích v České republice.

Klíčová slova:

Bezpečnost, Bezpečnost civilního letectví, Letiště, Právní úprava civilního letectví, Orgány podílející se na ochraně letišť, Protiprávní činy v civilním letectví, Technické prostředky využívané při bezpečnostních kontrolách.

Annotation:

The thesis summarizes the current issues of the authorities involved in the protection of airports in the Czech Republic. It thoroughly characterizes international law and legislation of the Czech Republic and defines illegal activities in the civil aviation. It also describes the major airports in the Czech Republic and the authorities involved in airport security. In conclusion, it presents technical means that are used in security checks at the airports in the Czech Republic.

Keywords:

Security, Civil aviation security, Airports, Civil aviation legislation, Authorities involved in airport security, Civil aviation offenses, Technical means used in security controls

Obsah

Úvod.....	9
1 Definice základních terminologických pojmů týkajících se ochrany civilního letectví.....	10
1.1 Definice základních pojmů	10
2 Letiště	16
2.1 Druhy letišť.....	17
2.1.1 Vnitrostátní letiště	17
2.1.2 Mezinárodní letiště	17
2.1.3 Civilní letiště	17
2.1.4 Vojenská letiště	17
2.2 Letiště Václava Havla.....	18
3 Přehled normativních aktů upravující leteckou a letištní bezpečnosti před protiprávními činy	20
3.1 Právní úprava v civilním letectví.....	20
3.1.1 Vznik a vývoj leteckého práva	20
3.1.2 Zásady mezinárodního leteckého práva.....	21
3.2 Mezinárodní normativní úprava.....	21
3.2.1 Pařížská úmluva z roku 1919 (Úmluva o úpravě letectví).....	22
3.2.2 Chicagská úmluva z roku 1944 (Úmluva o mezinárodním civilním letectví)	22
3.2.3 Tokijská úmluva z roku 1963 (Úmluva o trestných a některých jiných činech spáchaných na palubě letadla)	23
3.2.4 Haagská úmluva z roku 1970 (Úmluva o potlačení protiprávního zmocnění se letadel).....	24
3.2.5 Montrealská úmluva (Úmluva o potlačování protiprávních činů proti bezpečnosti civilního letectví)	25

3.2.6	Dodatkový protokol k Montrealské úmluvě	26
3.2.7	Úmluva o označování plastických tržavin pro účely jejich identifikace	27
3.2.8	Pekingská úmluva a Pekingský protokol (Úmluva o potlačování protiprávních činů souvisejících s mezinárodním civilním letectvím a Protokol doplňující tuto Úmluvu)	27
3.3	Evropské právní předpisy (Evropská legislativa).....	27
3.3.1	Nařízení Evropského parlamentu a rady č. 300/2008.....	28
3.3.2	Nařízení Komise (ES) č. 272/2009	28
3.3.3	Nařízení Komise (EU) 297/2010.....	28
3.3.4	Nařízení Komise (EU) č. 72/2010	29
3.3.5	Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 2015/1998	29
3.3.6	Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2426	30
3.3.7	Nařízení Komise (EU) 2016/2096.....	30
3.4	Vnitrostátní normativní úprava (Národní legislativa)	30
3.4.1	Zákon o civilním letectví	31
3.4.2	Vyhláška č. 410/2006 Sb.	32
3.4.3	Zákon č. 250/2016 Sb.	32
3.4.4	Zákon č. 234/2014 Sb.	32
3.5	Národní bezpečnostní programy	33
3.5.1	Národní program bezpečnostního výcviku v civilním letectví České republiky.....	33
3.5.2	Národní program řízení kvality bezpečnostních opatření k ochraně civilního letectví ČR před protiprávními činy	33
3.6	Vnitropodniková normativní úprava.....	34
3.6.1	Bezpečnostní programy.....	34
4	Mezinárodní subjekty uplatňující normy ochrany civilního letectví před protiprávními činy	35

4.1	Mezinárodní asociace leteckých dopravců (IATA – International Air Transport Association).....	35
4.2	Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO – International Civil Aviation Organisation)	35
4.2.1	ANNEX 17 – Bezpečnost (Ochrana mezinárodního civilního letectví před nezákonnými činy)	36
4.3	Evropská konference pro civilní letectví (ECAC – European Civil Aviation Conference).....	37
4.3.1	Dokument 30, část II - Security.....	38
4.4	Organizace EUROCONTROL.....	38
5	Definice protiprávních činů v civilním letectví.....	39
6	Orgány podílejících se na zabezpečení ochrany letišť.....	41
6.1	Ministerstvo dopravy ČR.....	41
6.2	Úřad pro civilní letectví.....	43
6.3	Ministerstvo vnitra	43
6.4	Policie České republiky	45
6.4.1	Služba cizinecké policie.....	45
6.5	Ředitelství služby cizinecké policie	47
6.5.1	POSÍLENÍ SYSTÉMU AUTOMATIZOVANÉ KONTROLY E-PASU (E-GATY)	48
6.6	Celní správa ČR.....	49
6.7	Ministerstvo obrany	50
6.8	Vojenská policie	51
6.9	Civilní bezpečnostní služby - Ostraha letišť.....	53
6.10	Provozovatel letiště.....	53
7	Technologie fyzické ochrany civilního letiště.....	55
7.1	Technické prostředky a detektory ochrany objektu letiště.....	55

7.2	Technické prostředky bezpečnostní kontroly na letišti	55
8	Závěr	57
	Použitá literatura	59
	Seznam zkratek	64

Úvod

Problematika ochrany letišť se stala v posledních 20 letech velmi diskutovaným tématem, především z důvodu teroristického útoku ze dne 11. září 2001. Po tomto tragicky významném mezníku se v letecké dopravě začaly zpřísnovat kontroly nejen před vstupem do letadel, ale celkově i imigrační politika v jednotlivých zemích EU a USA. Biometrické snímání, 3D rentgeny, zvýšená přítomnost bezpečnostních pracovníků, součinnostní cvičení, výměna informací mezi jednotlivými imigračními úřady a zpravodajskými složkami se staly běžnými postupy při zamezení dalších tragických událostí.

Sjednocené postupy a kooperace mezi členskými státy EU jsou klíčové pro ochranu letištních prostor, tak i kontrolu nad vstupem do jednotlivých zemí. Schengenský prostor umožňuje volný pohyb osob po EU a proto ČR zastupuje důležitou roli při ochraně vnějších hranic, především při letecké přepravě. Systém na rozpoznávání obličejů se stal jedním z klíčových pro boj proti nelegální migraci a odhalování kriminální činnosti. Například na letišti Gatwick pomohly kamerové systémy propojit souvislost exploze ve Vrběticích s pokusem o vraždu Sergeje a Julie Skripalových a zajistit tak společnou kooperaci britských a českých úřadů ve vyšetřování. Pro ČR je velmi důležité spolupracovat nejen na mezinárodním poli, ale i na vnitrostátním. Koordinace orgánů podílejících se na ochraně letišť ČR dává důležitý a důvěryhodný základ ke spolupráci na mezinárodní úrovni.

Proto jsem zvolila téma bakalářské práce, kde seznamuji odbornou i neodbornou veřejnost s funkčními vazbami mezi jednotlivými orgány státní správy, které se na ochraně letišť podílejí. Pracuji čtvrtým rokem u Vojenské policie a během svého pracovního nasazení na letišti Praha Kbely spolupracuji s pracovníky Policie ČR a Celní správou ČR. V první části bakalářské práce uvádím základní terminologii pro jednodušší objasnění problematiky a její ukotvení v právním řádu ČR. Dále podrobněji popisuji provoz letiště Václava Havla v Praze. V druhé části se zaměřuji především na spolupráci mezi jednotlivými orgány ČR podílejícími se na ochraně letišť. Podrobně seznamuji také technickými prostředky, které jsou v praxi k tomuto účelu využívány.

1 Definice základních terminologických pojmů týkajících se ochrany civilního letectví

Bakalářská práce popisuje několik důležitých mezinárodních norem v oblasti civilního letectví a na ně navazující bezpečnostní programy ochrany civilního letectví před protiprávními činy. Je nezbytné uvést základní pojmy a definice z oblasti ochrany civilního letectví před protiprávními činy, které budou sloužit ke snazšímu pochopení textu bakalářské práce. Vzhledem k tomu, že řada norem nemá veřejný obsah, není možné psát o všem, co je s bezpečností a ochranou civilního letectví spojeno. I tak je plno veřejně dostupných zdrojů, ze kterých lze sumarizovat velmi důležité informace, které pomohou k objasnění tohoto tématu.¹

Bezpečnost civilního letectví má v českém jazyce široký význam a lze ji chápat dvěma odlišnými způsoby. Rozumíme tím ochranu před nehodami a dalšími negativními událostmi, které nastávají nezávisle na vůli člověka, tzv. provozní bezpečnost, nebo ochranu před protiprávními činy, tedy před negativními činy způsobenými úmyslným jednáním člověka. V leteckém prostředí je v zásadě oficiálním jazykem tzv. letecká angličtina, proto zde uvádím i anglický překlad. V angličtině se používají dva pojmy a to „safety“ (provozní bezpečnost) a jednak „security“ (ochrana před protiprávními činy).²

1.1 Definice základních pojmů

Civilní letectví - letecká činnost vykonávaná civilním letadlem, s výjimkou činností vykonávaných státním letadlem.

¹ KOVERDYNSKÝ, Bohdan. *Letecká security: historie, organizace, standardy a postupy*. Cheb: Svět křídel, 2014. Svět křídel. ISBN 978-80-87567-51-7. Str. 5.

² KOVERDYNSKÝ, Bohdan. *Bezpečnost civilního letectví*. odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR, 2007. Str. 5.

Ochrana letectví - kombinace opatření, lidských a hmotných zdrojů určených k zabezpečení civilního letectví před protiprávními činy, které ohrožují bezpečnost civilního letectví.

Provozovatel - osoba, organizace či podnik provozující leteckou dopravu nebo nabízející provoz letecké dopravy.

Letecký dopravce - podnik zabývající se leteckou dopravou s platnou provozní licencí nebo rovnocenným dokladem.

Subjekt - osoba, organizace nebo podnik jiný než provozovatel.

Zakázaný předmět - zbraně, výbušniny či jiná nebezpečná zařízení, předměty nebo látky, které lze použít ke spáchání protiprávního činu, který ohrožuje bezpečnost civilního letectví.

Detekční kontrola - použití technických nebo jiných prostředků určených k zjištění nebo odhalení zakázaných předmětů.

Kontrola vstupu - použití prostředků, kterými lze zabránit vstupu neoprávněných osob či vjezdu vozidel bez povolení k vjezdu nebo kterými lze zabránit obojímu.

Neveřejný prostor letiště - pohybová plocha letiště, přilehlé pozemky a budovy nebo jejich části, k nimž je vstup omezen; určená neveřejná část letiště jejich částí, k nimž je přístup kontrolován.

Veřejný prostor letiště - ty části letiště, přilehlé pozemky a budovy nebo jejich části, které nejsou neveřejným prostorem letiště.

Vyhrazený bezpečnostní prostor (SRA – security restricted areas) - část Neveřejného prostoru letiště, do níž je přístup kontrolován pro zajištění ochrany civilního letectví před protiprávními činy. Taková oblast za běžných podmínek zahrnuje, mezi jinými, všechny prostory pro odlet cestujících mezi místem detekční kontroly a letadlem, odbavovací plochu, prostory pro třídění a nakládku zavazadel, sklady nákladu, poštovní střediska, přípravný cateringu v Neveřejném prostoru letiště a prostory pro úklidové služby zajišťující úklid letadel.

Vymezený prostor - prostor oddělený kontrolou vstupu buď od vyhrazených bezpečnostních prostorů, nebo je-li sám vymezený prostor vyhrazeným bezpečnostním prostorem, od jiných vyhrazených bezpečnostních prostorů letiště.

Ověření spolehlivosti - zaznamenané ověření totožnosti osoby, včetně případné dřívější trestné činnosti, jako součást posouzení osobní způsobilosti k přístupu bez doprovodu do vyhrazených bezpečnostních prostorů.

Potenciálně nebezpečný cestující - cestující, který je buď osobou deportovanou, osobou, již byl z důvodů přistěhovalecké politiky odepřen vstup do země, nebo osobou ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody.

Kabinové zavazadlo - zavazadlo určené k přepravě v kabině letadla.

Zapsané zavazadlo - zavazadlo určené k přepravě v nákladovém prostoru letadla.

Doprovázené zapsané zavazadlo - zavazadlo přepravované v nákladovém prostoru letadla a odbavené pro let cestujícím, který cestuje stejným letem.

Materiály leteckého dopravce - buď materiály, jejichž odesílatelem i příjemcem je letecký dopravce, nebo materiály, které letecký dopravce používá.

Náklad - jakákoli věc určená k přepravě v letadle jiná než zavazadla, pošta, pošta leteckého dopravce, materiály leteckého dopravce a palubní zásoby.

Schválený agent - letecký dopravce, agent, zasílatel nebo jakýkoli podobný subjekt, který zajišťuje bezpečnostní kontroly týkající se nákladu nebo pošty.

Člen bezpečnostního doprovodu - osoba, kterou zaměstnává stát k tomu, aby cestovala v letadle leteckého dopravce, kterému tento stát vydal licenci,

za účelem ochrany tohoto letadla a osob na jeho palubě před protiprávními činy, jež ohrožují bezpečnost letu.³

Bezpečnost (Security) – ochrana před protiprávními činy. Tohoto cíle se dosáhne kombinací bezpečnostních opatření, lidských a materiálních prostředků.

Bezpečnostní audit (Security audit) - důkladná komplexní kontrola a vyhodnocení zavádění a dodržování Národního bezpečnostního programu ochrany civilního letectví před protiprávními činy.

Bezpečnostní doprovod letů (In-flight security officer) - osoba schválená orgánem státní správy Státu provozovatele a Státu zápisu do rejstříku, která má být nasazena v letadle za účelem ochrany tohoto letadla a cestujících na palubě proti protiprávnímu činu. Za tuto osobu se nepovažují osoby, jako jsou osobní tělesní strážci, kteří v letadle poskytují výhradní osobní ochranu konkrétnímu jedinci nebo skupině osob.

Bezpečnostní inspekce (Security inspection) - kontrola a vyhodnocení dodržování určitých bezpečnostních opatření Národního bezpečnostního programu ochrany civilního letectví leteckou společností, letištěm nebo jiným subjektem, který může ovlivnit bezpečnost civilního letectví.

Bezpečnostní kontrola (Security Control) - soubor opatření včetně detekční kontroly a fyzické kontroly, jimiž lze předejít tomu, aby zbraně, výbušniny a jiná nebezpečná zařízení, předměty a látky byly použity ke spáchání protiprávního činu.

Bezpečnostní kontrola letadla (Aircraft security check) - prohlídka těch částí vnitřních prostorů letadla, do kterých mohou mít cestující přístup, spolu

³ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 300/2008. *Eur-lex* [online]. [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=celex%3A32008R0300>.

s prohlídkou nákladového prostoru letadla s cílem odhalit zakázané předměty a protiprávní činy namířené proti letadlu.

Bezpečnostní prohlídka letadla (Aircraft security search) - důkladná kompletní prohlídka interiéru i exteriéru letadla za účelem odhalení v něm umístěných zakázaných a nebezpečných předmětů.

Bezpečnostní test (Security test) - tajná nebo veřejná zkouška dodržování bezpečnostních opatření, která je realizována simulací pokusu o provedení protiprávního činu.

Detekce chování (Behaviour detection) - v rámci oblasti ochrany letectví před protiprávními činy použití technik zahrnujících rozpoznávání charakteristik chování, počítaje v to mimo jiné fyzické známky a gesta poukazující na nezvyklé chování, s cílem určit osoby, které mohou představovat hrozbu pro civilní letectví.

Detekční kontrola (Screening) - aplikace technických nebo jiných prostředků, které mají za úkol odhalit zbraně, výbušniny a jiná nebezpečná zařízení nebo látky, kterých je možno použít pro spáchání protiprávního činu.

Letecké práce (Aerial work) - provoz letadla, při kterém se letadla používá pro zvláštní služby, jako pro zemědělství, stavebnictví, snímkování, zeměměřičství, leteckou reklamu, pozorování a hlídkování, pátrání, záchranu, atd.

Lidská výkonnost (Human performance) - schopnosti a omezení člověka, které mají vliv na bezpečnost, ochranu před protiprávními činy a účinnost leteckého provozu.

Náklad (Cargo) - jakýkoliv majetek přepravovaný letadlem jiný než pošta, zásoby a doprovázená (zapsaná) nebo nesprávně zaslaná zavazadla.

Náklad nebo pošta s vysokým rizikem (High-risk cargo or mail) - náklad nebo pošta, které jsou v důsledku konkrétní informace považovány za hrozbu pro civilní letectví, nebo vykazují anomálie nebo známky neoprávněné manipulace vyvolávající podezření. Bez ohledu na to, zda náklad nebo pošta pochází od známého nebo neznámého subjektu, může být zásilka na základě konkrétní informace Státu považována za zásilku s vysokým rizikem.

Neidentifikované zavazadlo (Unidentified Baggage) - zavazadlo na letišti, s označením nebo bez označení zavazadlovou visačkou, které není vyzvednuto nebo identifikováno cestujícím.

Nepředvídatelnost (Unpredictability) - provedení bezpečnostních opatření za účelem zvýšení jejich odrazujícího účinku a účinnosti tím, že jsou prováděna s nepravidelnou četností, na odlišných místech a/nebo různými prostředky v souladu s definovaným rámcem.⁴

Letadlové části a zařízení - se rozumí jakýkoli přístroj, vybavení, mechanismus, aparatura, příslušenství nebo agregát včetně komunikačního vybavení, které je využíváno nebo určeno k použití při provozu nebo řízení letadla za letu a je vestavěné v letadle nebo k němu upevněné. Zahrnuje části draku, motoru nebo vrtule.

Letecké pozemní zařízení - se rozumí technické zařízení, které je umístěné na zemi a slouží k zajištění leteckého provozu.

Vzdušný prostor České republiky - je prostor nad územím České republiky do výšky, kterou lze využít pro letecký provoz.⁵

⁴L 17: *Bezpečnost ochrana mezinárodního civilního letectví před protiprávními činy* [online]. [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: <https://aim.rlp.cz/predpisy/predpisy/dokumenty/L/L-17/index.htm>.

⁵ Zákon č. 49/1997 Sb.: *Zákon o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů*. In: Sbíрка zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-49>.

2 Letiště

Letiště je přesně vymezený a bezpečnostně střežený prostor, který je nedílnou součástí větších měst. Vysoká profesionalita všech pracovníků podílejících se na chodu letiště je v dnešní době samozřejmostí a proto města, kraje a stát vynakládají nemalé prostředky pro jejich bezproblémový provoz. Bezpečnost při vstupu do letištních prostor a na palubu letadel se stala doménou všech provozovatelů letišť, kteří technologicky rozvíjejí a zdokonalují bezpečnostní požadavky na letecký provoz.

Mezi bezpečnostní opatření na letištích patří také rozdělení prostorů na zóny, kde se smí pohybovat veřejnost a pak jenom ti, kteří na letišti pracují nebo se právě chystají odletět. Letiště se stará zejména o to, aby cestující a letištní personál nevnášel výbušniny, střelné zbraně, ostré předměty a nebezpečné látky. Bezpečnostní opatření reagují na vývoj hrozeb vždy, když se objeví nějaký nový nápad, jak leteckou dopravu ohrozit. Letiště dále využívají vybavení a technologie, které zajistí absolutně bezpečné provozování letiště i za nepříznivých meteorologických podmínek (silný vítr, mlhy). Jediné, co může dle provozovatelů letišť zkomplikovat nastavený proces, je silný sníh – v tom případě se letiště nezavře, ale čeká se 30 min na úklid sněhu. Někdy se může stát, že sněhové podmínky jsou natolik nepříznivé, že není způsob jak sníh efektivně odklidit.⁶

⁶ Česká televize: Příběh letiště. <https://www.ceskatelevize.cz/> [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11660566862-pribeh-letiste-praha/>.

2.1 Druhy letišť

V České republice máme 90 civilních letišť, které se řídí v souladu se zákonem o civilním letectví (Zákon č. 49/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů) se civilní letiště dělí podle vybavení, provozních podmínek a základního určení.

2.1.1 Vnitrostátní letiště

Jsou to letiště určená a vybavená k uskutečňování vnitrostátních letů, při nichž není překročena státní hranice ČR, a letů, při nichž není překročena vnější hranice.

2.1.2 Mezinárodní letiště

Jsou celní letiště určená a vybavená k uskutečňování jak vnitrostátních letů a letů, při nichž není překročena vnější hranice, tak i letů, při nichž je vnější hranice překročena. Letiště dále rozdělujeme podle charakteru a okruhu uživatelů.

2.1.3 Civilní letiště

a) veřejná - letiště přijímající v mezích své technické a provozní způsobilosti všechna letadla;

b) neveřejná - letiště přijímající v mezích své technické a provozní způsobilosti všechna letadla pouze na základě předchozí dohody provozovatele nebo velitele letadla s provozovatelem letiště.

2.1.4 Vojenská letiště

Vojenská letiště jsou využívána pro potřeby ozbrojených sil České republiky a jiných oprávněných uživatelů pověřených Ministerstvem obrany. Na využívání vojenského letiště i pro civilní letecký provoz se použije stejný zákon jako na civilní letiště a to Zákon č. 49/1997 Sb., Zákon o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

O stanovení druhu letiště a o jeho změně rozhoduje Úřad pro civilní letectví na základě žádosti provozovatele letiště po posouzení technických a provozních

podmínek stanovených pro požadovaný druh letiště. Při vydávání rozhodnutí, kterým se letiště určí jako letiště mezinárodní, je Úřad pro civilní letectví vázán stanoviskem Ministerstva vnitra vydaným podle zvláštního právního předpisu. Obdrží-li Úřad stanovisko Ministerstva vnitra o neplnění bezpečnostních podmínek mezinárodního letiště podle zvláštního právního předpisu (Zákon č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic České republiky), zahájí řízení o změně druhu letiště. Technické a provozní podmínky jednotlivých druhů letišť a podrobnosti o obsahu žádosti stanoví prováděcí předpis.⁷

2.2 Letiště Václava Havla

Z letiště Václava Havla, dříve Ruzyně, se létalo už v roce 1938 do 42 destinací. Dnes se cestujícím nabízí možnost odletět až do více než 100 destinací.⁸ Toto letiště je v provozu už přes 80. let a je největším, nejmodernějším letišťem naší republiky, jeho obvod měří 25 kilometrů a obepíná ho vysoký plot. V celém objektu funguje zabezpečení nejvyššího stupně. Bezpečnostní opatření, která známe dnes, se začala objevovat jako odezva na protiprávní činy od zhruba 60. let. Dnes patří k nejméně střeženým vůbec⁹. V době svého vzniku odbavilo Ruzyňské letiště něco málo přes 13 tisíc pasažérů za rok. Na konci 70. let kapacita překonala 2 miliony. V roce 2019 odbavilo rekordních 17,8 milionů cestujících. V dalších letech jsme se potýkali s pandemií onemocnění Covid -19. Pandemie měla na provoz letiště bezprecedentní dopad, zejména pak související zavedené restriktce pro cestování a celosvětový pokles poptávky po létání. To leteckou dopravu velmi zasáhlo a ještě teď se pomalu vzpamatovává. Ukázalo se to na odbavených cestujících za poslední roky, kdy v roce 2020 letiště odbavilo

⁷ Zákon č. 49/1997 Sb: Zákon o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Česká televize: Příběh letiště. <https://www.ceskatelevize.cz/> [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11660566862-pribeh-letiste-praha/>.

⁹ Historie letiště Václava Havla. <https://www.prg.aero.cz> [online]. [cit. 2021-07-21]. Dostupné z: <https://www.prg.aero/historie-letiste-vaclava-havla-praha>.

více než 3,6 milionů cestujících. V letošním roce 2021 se počet odbavených cestujících zvedl na 4,4 milionu.¹⁰

S miliony pasažérů cestují také milióny zavazadel. Cestující odevzdá zavazadlo na check-inu a dál už je všechno v moci počítače. Každý kufr dostane svůj čárový kód a podle něj ho automat vyšle na správné místo, ale než se tam dostane, projde bedlivou kontrolou, kde každý z kufříků nejdříve zrentgenuje automat. Pokud ho vyhodnotí, jako podezřelý, pošle ho na další prohlídku. Provádí ji bezpečnostní pracovník, který si obsah zavazadla prohlédne důkladně znovu, když se mu stále něco nezdá je potřeba kufr otevřít. Zavazadlo nesmí nikdy letět bez svého majitele. Tzv. důmyslné opatření, aby nemohl případný terorista nechat naložit zavazadlo s bombou, z letiště odejít a sledovat situaci v klidu zpovzdálí. Pokud si pasažér na check-inu odbaví zavazadlo a nenastoupí do letadla, musí se jeho kufr okamžitě ze zavazadlového prostoru vyndat. Systém přesně ví, kam a co nakládal a tak to ani nezabere příliš mnoho času. Obdobná pravidla platí i na příruční zavazadla, když cestující nastoupí do letadla a pak se na poslední chvíli rozhodne neletět, musí všichni cestující vystoupit a počkat na bezpečnostní prohlídku paluby. Vzhledem k tomu, že se dnes přepravují věci velmi netypického typu je letištní dopravce schopen nakládat i speciální zásilky, které svojí povahou, rozměry nebo velkou hmotností, jako jsou např. kajaky, skokanské tyče, os. automobily, se mohou přepravovat v běžném dopravním letadle.

¹⁰ Zájem o cestování pokračuje. <https://www.prg.aero.cz> [online]. [cit. 2021-07-21]. Dostupné z: <https://www.prg.aero/letiste-praha-loni-odbavilo-bezmala-44-milionu-cestujicich>.

3 Přehled normativních aktů upravující leteckou a letištní bezpečnost před protiprávními činy

3.1 Právní úprava v civilním letectví

Civilní letectví v České republice překročilo v první polovině minulého století státní hranice a stalo se převážně letectvím mezinárodním. Proto je třeba základy jeho právní úpravy hledat především v mezinárodním právu, přičemž je třeba mít na vědomí tu skutečnost, že i vnitrostátní české právní normy, zejména letecký zákon, tuto mezinárodně právní normu sjednocuje, do značné míry přebírá a aplikuje ji na vnitrostátní podmínky.¹¹

3.1.1 Vznik a vývoj leteckého práva

Historické kořeny leteckého práva sahají až do dob, kdy se létalo vzduchem pomocí balónů. Ke skutečnému formování došlo až v souvislosti s rozvojem letectví. Úspěšné lety prvních letadel jednoznačně prokázaly jejich možnost překonávat velké vzdálenosti a pronikat do vzdušného prostoru jiných států. Tak vyvstala před suverénními státy otázka ochrany jejich vzdušného prostoru. Řešením se stal podnět k vytvoření podmínek pro rozvoj mezinárodní letecké dopravy.¹²

První výnos o letech cizích letadel a byl vydán ve Francii 12. března 1909. Po něm následovaly podobné vnitrostátní předpisy i v jiných evropských zemích a ve Spojených státech. V roce 1910 se ve Francii sešla diplomatická konference, které se zúčastnili zástupci devatenácti států. Na konferenci byl představen návrh mezinárodní úmluvy o letectví. Konference dopadla neúspěchem, jelikož její účastníci nebyli schopni vyřešit zásadní otázku týkající se právního režimu

¹¹ ČAPEK, Jan, Richard KLÍMA a Jaroslava ZBÍRALOVÁ. *Civilní letectví ve světle práva*. Praha: LexisNexis CZ, 2005. Str. 9.

¹² ČAPEK, Jan, Richard KLÍMA a Jaroslava ZBÍRALOVÁ. *Civilní letectví ve světle práva*. Praha: LexisNexis CZ, 2005. Str. 11.

vzdušného prostoru.¹³ Další uzavřenou smlouvou z roku 1913, v níž se uznávalo právo státu rozhodovat o režimu vzdušného prostoru nad jeho územím, uzavřely mezi sebou země Francie a Německo, z důvodu přeletu francouzských hranic německými letadly. Tato smlouva ukazuje na to, že rozvoj leteckého práva se ubíral cestou upevňování práva státu nakládat podle své vlastní úvahy vzdušným prostorem nad jeho územím.

Tak jak se postupně zvyšovala bezpečnost civilního letectví, začínaly se rozšiřovat i mezinárodní letecké linky a mezinárodní letectví začínalo hrát důležitou roli v mezinárodních vztazích. Cílem leteckého práva je podrobení různorodých technických a ekonomických hledisek civilního letectví k zřetelné právní úpravě a kontrole.

3.1.2 Zásady mezinárodního leteckého práva

Mezi základní principy mezinárodního leteckého práva patří:

- a) Princip – každý stát má úplnou a výlučnou svrchovanost nad vzdušným prostorem nad svým územím
- b) Princip zajištění bezpečnosti mezinárodního civilního letectví
- c) Princip svobody létání v mezinárodním vzdušném prostoru¹⁴

3.2 Mezinárodní normativní úprava

Letecká doprava již v první polovině minulého století překročila státní hranice a stala se ve značném rozměru dopravou mezinárodní. Aby bylo možné realizovat mezinárodní leteckou dopravu, primárně muselo dojít k modifikaci vnitrostátního práva, které by bylo kompetentní k mezinárodním smlouvám. Mezinárodní smlouvy jsou dohody mezi subjekty mezinárodního práva (tj. především mezi suverénními státy), jimiž stanovují, mění nebo ruší jejich vzájemné práva

¹³ ČAPEK, Jan, Richard KLÍMA a Jaroslava ZBÍRALOVÁ. *Civilní letectví ve světle práva*. Praha: LexisNexis CZ, 2005. Str. 11.

¹⁴ ČAPEK, Jan, Richard KLÍMA a Jaroslava ZBÍRALOVÁ. *Civilní letectví ve světle práva*. Praha: LexisNexis CZ, 2005. Str. 22-23.

a závazky. Zásadní vliv na rozvoj mezinárodního leteckého práva vykonával Mezinárodní technický výbor právních znalců leteckých (CITEJA), který se zabýval vypracováním návrhů různých mezinárodních smluv., zejména Varšavské úmluvy z roku 1929.

3.2.1 Pařížská úmluva z roku 1919 (Úmluva o úpravě letectví)

Na konci první světové války byl v roce 1919 svolán do Paříže sněm z řad politiků, na němž byly prodiskutovány otázky právního režimu a vzdušného prostoru a letů nad cizím územím. Konference ustanovila přijetí Úmluvy o úpravě letectví. Stala se prvním mezinárodně právním dokumentem, který položil základy mezinárodního leteckého práva.¹⁵

V článku 1 Pařížské úmluvy je stanoveno, že každý stát má úplnou a výlučnou suverenitu, pokud jde o vzdušný prostor nad jeho územím.

V článku 2 se uznává právo pokojného přeletu cizích letadel nad územím druhých států.

Podle článku 34 byla vytvořena Mezinárodní komise pro civilní letectví, která je zplnomocněna řešit problematiku aplikace úmluv, jakož i uskutečňovat změny a doplňky jejích technických příloh.¹⁶

3.2.2 Chicagská úmluva z roku 1944 (Úmluva o mezinárodním civilním letectví)

Je základním mezinárodním předpisem pro civilní letectví a má nezpochybnitelnou důležitost také pro oblast letecké security. Ve sbírce zákonů ji najdeme jako Dohodu č. 147/1947 Sb.¹⁷ Úmluva o mezinárodním

¹⁵ ČAPEK, Jan, Richard KLÍMA a Jaroslava ZBÍRALOVÁ. *Civilní letectví ve světle práva*. Praha: LexisNexis CZ, 2005. Str. 12.

¹⁶ 35/1924 Sb. *Úmluva o úpravě letectví*. In: Sbírka zákonů ČR: aspi.cz. Dostupné také z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/3515/1/2/umluva-c-35-1924->.

¹⁷ Dohoda č. 147/1947 Sb.: *Úmluva o mezinárodním civilním letectví*. In: Sbírka zákonů ČR: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1947-147>.

civilním letectví, kterou v roce 1944 vypracovalo 54 zemí, byla založena s cílem podporovat spolupráci a „vytvářet a udržovat přátelství a porozumění mezi národy a lidmi světa“. Tato přelomová dohoda, dnes stanovila základní principy umožňující mezinárodní leteckou dopravu a vedla k vytvoření specializované agentury, která na ni od té doby dohlíží – Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO). Úmluva samostatná nedoznala za období svých více než sedmdesáti let účinnosti výraznějších změn a zásady v ní zakotvené jsou nadále aktuální a v praxi používané. Přílohy úmluvy tzv. Annexy, se ovšem mění poměrně často, především v souvislosti s určitou událostí, která by poukázala na existenci mezer, které podstatným způsobem ovlivňují fungování civilního letectví v celosvětovém rozsahu. V článku 1 úmluvy je ukotven jeden ze základních principů mezinárodního letectví, který má významný vliv na řešení mimořádných situací a protiprávních činů v civilním letectví. Každý stát má úplnou a výlučnou svrchovanost nad vzdušným prostorem nad svým územím. Na letadlo pohybující se v konkrétním vzdušném prostoru se vztahují zákony státu, nad jehož územím se letadlo pohybuje.¹⁸

Tato přelomová dohoda, dnes běžněji známá jako „Chicagská úmluva“, stanovila základní principy umožňující mezinárodní leteckou dopravu a vedla k vytvoření specializované agentury, která na ni od té doby dohlíží – Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO) - (podrobněji viz bod 4.2 Mezinárodní organizace pro civilní letectví ICAO – International Civil Aviation Organisation).

3.2.3 Tokijská úmluva z roku 1963 (Úmluva o trestných a některých jiných činech spáchaných na palubě letadla)

Byla podepsána v Tokiu dne 14. září 1963. Pro bývalé Československo platná od 23. května 1984 a uveřejněna ve sbírce zákonů jako vyhláška ministra

¹⁸ KOVERDYNSKÝ, Bohdan. *Letecká security: historie, organizace, standardy a postupy*. Cheb: Svět křídel, 2014. Svět křídel. ISBN 978-80-87567-51-7. Str. 171.

zahraničních věcí č. 102/1984 Sb.¹⁹ Vztahuje se k ochraně integrity letadla, cestujících a posádky. Lze říci, že opravňuje velitele (kapitána) letadla přijmout adekvátní opatření včetně násilí, k zachování bezpečnosti na palubě. Dohoda zdůrazňuje nedotknutelnost uneseného letadla a cestujících bez ohledu na to, kde může být letadlo donuceno přistát. Stanoví, že v případě únosu letadla a jeho přistání v některé ze zemí, která je signatářem dohody, povolí tato země, letadlu, cestujícím, posádce a nákladu pokračovat do cílové destinace, jakmile je to možné, a vezme do vazby únosce nebo jiné pachatele protiprávních činů.²⁰

3.2.4 Haagská úmluva z roku 1970 (Úmluva o potlačení protiprávního zmocnění se letadel)

Byla podepsána 16. prosince 1970 v Haagu. V bývalém Československu vstoupila v platnost 6. května 1972 a zařazena ve sbírce zákonů jako vyhláška ministra zahraničních věcí č. 96/1974 Sb.²¹ Kvůli zvýšenému počtu případů unesených letadel se na konci 60. let setkali zástupci států v Haagu, aby projednali přetrvávající problémy tohoto tématu a možnost vytvoření nového mezinárodního nástroje, který měl únosům zabránit. Celkově se tato dohoda snažila řešit složité otázky vydávání a trestní stíhání pachatelů, na něž se Tokijská úmluva nevztahovala. Hlavním významem úmluvy je, že každý členský stát, v němž je pachatel odhalen, musí buď pachatele vydat k trestnímu stíhání, nebo ho trestně stíhat a vystavit ho přísnému trestu. Zde problémy nastaly i mezi státy, které uplatňují vůči teroristům přísné tresty. Například pro některé národy,

¹⁹ Vyhláška č. 102/1984 Sb.: Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o trestných a některých jiných činech spáchaných na palubě letadla. In: Sbírka zákonů ČR: [zakonyprolidi.cz/cs/1984-102](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1984-102).

²⁰ SWEET, Kathleen M. *Aviation and airport security: terrorism and safety concerns*. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 2004. ISBN 01-311-2289-4. Str. 39.

²¹ Vyhláška č. 96/1974 Sb.: Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o potlačení protiprávního zmocnění se letadel. In: Sbírka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1974-96>.

které se vehementně staví proti trestu smrti, nevydají teroristy z morálních důvodů do USA, kde by jim hrozil trest smrti.

Úmluva zavazuje členské státy, aby pachatelé udělily přísný trest. Podobně jako je tomu u jiných mezinárodních konvencí, i zde je problém, jak si takový přísný druh trestu vyložit. To, co znamená přísný trest pro jeden stát, nemusí být takto vnímáno jinde, například tam, kde je běžné vykonávat trest smrti. Konvence se rovněž zabývala otázkou jurisdikce a jednoduše stanovila, že pojetí o primární jurisdikci státu registrace letadla nefungovala. Proto bylo při koncipování Haagské úmluvy dohodnuto zavedení tří stupňového uplatnění jurisdikce:

- a) pravomoc státu registrace letadla
- b) pravomoc prvního přistání uneseného letadla
- c) pravomoc státu, v němž má provozovatel letadla své hlavní působiště nebo trvalé bydliště²²

3.2.5 Montrealská úmluva (Úmluva o potlačování protiprávních činů proti bezpečnosti civilního letectví)

Úmluva byla podepsána v Montrealu dne 23. září 1971. V bývalém Československu byla platná od 9. září 1973 a vyhlášena ve sbírce zákonů jako vyhláška č. 16/1974, Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví.²³ Je také známá jako „Úmluva o sabotáži“. Vztahuje se na akty letecké sabotáže a bombových útoků na palubě letadla za letu. Definuje jednání, která musejí být smluvními stranami uzákoněna jako trestné činy. Státy, které jsou účastníky této úmluvy, se zavazují k maximálnímu učinění potlačení těchto typů trestných

²² SWEET, Kathleen M. *Aviation and airport security: terrorism and safety concerns*. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 2004. ISBN 01-311-2289-4. Str. 40.

²³ *Vyhláška č. 16/1974 Sb.: Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví*. In: Sbirka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1974-96>.

činů.²⁴ Jsou povinni přijmout potřebná opatření k uplatnění své pravomoci nad trestnými činy v těchto případech:

- a) když trestný čin byl spáchán na území tohoto státu
- b) když trestný čin byl spáchán proti letadlu nebo na palubě letadla registrovaného v tomto státu
- c) když letadlo, na jehož palubě byl spáchán trestný čin, přistane na jeho území s údajným pachatelem, který je ještě na palubě
- d) když trestný čin byl spáchán proti letadlu nebo na palubě letadla pronajatého bez posádky nájemci, který má v tomto státě hlavní místo obchodního provozu, a jestliže nájemce nemá takové obchodní místo, má-li v něm trvalé bydliště²⁵

3.2.6 Dodatkový protokol k Montrealské úmluvě

V polovině 80. let minulého století se začaly množit teroristické útoky proti mezinárodním letištím. Tyto činy měly evidentně mezinárodní charakter, nebylo je v tehdejší době možné postihnout jako mezinárodně trestné činy. Proto v průběhu 26. Shromáždění ICAO v roce 1986 bylo vydáno doporučení vypracovat nový mezinárodně právní dokument o potlačování násilných činů na mezinárodních letištích. Nový dokument byl prodiskutován a akceptován na mezinárodním diplomatickém shromáždění o leteckém právu, které se realizovalo v Montrealu ve dnech 9. -24. února 1988.²⁶ Dodatkový protokol k Montrealské úmluvě vzešel pro ČSR v platnost dne 18. dubna 1990

²⁴ SWEET, Kathleen M. *Aviation and airport security: terrorism and safety concerns*. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 2004. ISBN 01-311-2289-4. Str. 41.

²⁵ *Vyhláška č. 16/1974 Sb.: Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví*. In: Sbírká zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1974-96>. Článek 5.

²⁶ KOVERDYNŠKÝ, Bohdan. *Letecká security: historie, organizace, standardy a postupy*. Cheb: Svět křidel, 2014. Svět křidel. ISBN 978-80-87567-51-7. Str. 174.

a byl vyhlášen ve Sbírce mezinárodních smluv jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 138/2002 Sb. m. s.²⁷

3.2.7 Úmluva o označování plastických trhavin pro účely jejich identifikace

Byla podepsána v Montrealu dne 1. března 1991. U nás schválena 18. prosince 1991 s cílem zlepšení kontroly, omezení používání neznačkových plastických trhavin a zavedení jejich povinného chemického značení. Jako nástroj mezinárodního práva nabyla účinnosti dne 21. června 1998. Skládá se ze dvou částí samotné úmluvy a technické přílohy.²⁸

3.2.8 Pekingská úmluva a Pekingský protokol (Úmluva o potlačování protiprávních činů souvisejících s mezinárodním civilním letectvím a Protokol doplňující tuto Úmluvu)

Na základě rozhodnutí ICAO ze dne 30. října 2009 v Pekingu, se ve dnech 30. srpna až 10. září 2010 konala diplomatická konference, jejímž hlavním úkolem bylo prodiskutovat změny Montrealské úmluvy z roku 1971 a Haagské úmluvy z roku 1970. Úmluva vznikla jako reakce na nové hrozby terorismu, které se staly dne 11. září 2001.²⁹

3.3 Evropské právní předpisy (Evropská legislativa)

Podobně jako v jiných zemích, v rámci Evropské unie došlo k výrazné změně pohledu na bezpečnostní požadavky v civilním letectví teprve po 11. září 2001.

²⁷ Sdělení č. 138/2002 Sb. m. s.: Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Protokolu o boji s protiprávními činy násilí na letištích sloužících mezinárodnímu civilnímu letectví, doplňujícím Úmluvu o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví, přijatou v Montrealu 23. září 1971. In: Sbírka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2002-138>.

²⁸ KOVERDYNSKÝ, Bohdan. *Letecká security: historie, organizace, standardy a postupy*. Cheb: Svět křidel, 2014. Svět křidel. ISBN 978-80-87567-51-7. Str. 174.

²⁹ KOVERDYNSKÝ, Bohdan. *Letecká security: historie, organizace, standardy a postupy*. Cheb: Svět křidel, 2014. Svět křidel. ISBN 978-80-87567-51-7. Str. 175.

3.3.1 Nařízení Evropského parlamentu a rady č. 300/2008

Jde o nařízení ze dne 11. března 2008 o společných pravidlech v oblasti ochrany civilního letectví před protiprávními činy a o zrušení nařízení (ES) č. 2320/2002. Vzniklo za účelem ochrany osob a zboží v oblasti Evropské unie a za účelem vymezení kolektivních norem pro ochranu civilního letectví s cílem předcházet protiprávním činům proti civilním letadlům, které ohrožují bezpečnost civilního letectví a cestujících.³⁰

3.3.2 Nařízení Komise (ES) č. 272/2009

Ze dne 2. dubna 2009, doplňují se jím základní normy ochrany letectví před protiprávními činy stanovené v příloze nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 300/2008, kde stanovuje všeobecné postupy doplňující základní normy s cílem souhlasu metod kontroly vozidel, bezpečnostních kontrol a bezpečnostních prohlídek letadel; stanovením kritérií pro uznávání rovnocennosti bezpečnostních norem třetích zemí; stanovením podmínek, za nichž lze podrobit náklad, poštu, palubní zásoby nebo letištní dodávky detekční kontrole; určením kritérií pro stanovení kritických částí bezpečnostních prostorů; stanovením kritérií aplikovatelných při náboru pracovníků, kteří budou provádět detekční kontrolu.³¹

3.3.3 Nařízení Komise (EU) 297/2010

Ze dne 9. dubna 2010. Mění se jím nařízení (ES) č. 272/2009 a doplňuje společné základní normy ochrany civilního letectví před protiprávními činy. Toto nařízení rozšiřuje povolené metody detekční kontroly uvedené v části A.3 (kontrola zapsaných zavazadel, nákladu a pošty, včetně pošty leteckého dopravce

³⁰ Nařízení EP a Rady (ES) č. 300/2008. <https://www.caa.cz> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.caa.cz/dokumenty/predpisy/zakladni-informace-k-narizenim-eu/ochrana-civilniho-letectvi-pred-protipravnimi-ciny/narizeni-evropskeho-parlamentu-a-rady-es-c-300-2008/>.

³¹ Nařízení Komise (ES) č. 272/2009. <https://www.caa.cz> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.caa.cz/dokumenty/predpisy/zakladni-informace-k-narizenim-eu/ochrana-civilniho-letectvi-pred-protipravnimi-ciny/narizeni-komise-es-c-272-2009/>.

a materiálů leteckého dopravce, které se mají nakládat do nákladového prostoru letadla) a nově také o zařízení pro detekci kovů. Především mění přístup ke vnášení kapalin, aerosolů a gelů do vyhrazených bezpečnostních prostor (SRA) a na palubu letadel a tedy k zákazu vnášení většiny kapalin k systému detekční kontroly kapalných výbušnin.³²

3.3.4 Nařízení Komise (EU) č. 72/2010

Ze dne 26. ledna 2010. Stanoví se jím postupy pro provádění inspekcí Komisí v oblasti ochrany letectví před protiprávními činy. Nařízení vzniklo za účelem sledování uplatňování nařízení (ES) č. 300/2008. Pořádání inspekcí pod dozorem Komise je nezbytné pro ověření platnosti národních programů řízení kvality.

Nařízení vymezuje a rozvádí tato ustanovení:

- a) Spolupráce členských států
- b) Výkon pravomocí Komise
- c) Kvalifikační kritéria inspektorů Komise
- d) Účast národních kontrolorů na inspekcích prováděných Komisí
- e) Oznámení, příprava a provádění inspekcí
- f) Zpráva o inspekci, náprava nedostatků a následné kontrolní inspekce
- g) Informace pro výbor a oznámení závažných nedostatků příslušným orgánům³³

3.3.5 Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 2015/1998

Ze dne 5. listopadu 2015. Toto nařízení vymezuje prováděcí opatření ke společným základním normám pro ochranu civilního letectví před protiprávními činy, jež ohrožují bezpečnost civilního letectví, jak je uvedeno v čl. 4 odst. 1

³² Nařízení Komise (EU) č. 272/2009. <https://www.caa.cz> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.caa.cz/dokumenty/predpisy/zakladni-informace-k-narizenim-eu/ochrana-civilniho-letectvi-pred-protipravnimi-ciny/narizeni-komise-eu-c-297-2010/>.

³³ Nařízení Komise (EU) č. 72/2010. <https://www.caa.cz> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.caa.cz/dokumenty/predpisy/zakladni-informace-k-narizenim-eu/ochrana-civilniho-letectvi-pred-protipravnimi-ciny/narizeni-komise-eu-c-72-2010/>.

nařízení (ES) č. 300/2008, a obecná opatření doplňující tyto společné základní normy podle čl. 4 odst. 2 uvedeného nařízení, jsou stanovena v příloze.³⁴

3.3.6 Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2426

Ze dne 18. prosince 2015, nahrazuje se jím nařízení (EU) 2015/1998, pokud jde o třetí země uznané jako země uplatňující bezpečnostní normy rovnocenné společným základním normám ochrany civilního letectví před protiprávními činy. Nařízením se mění příloha prováděcího nařízení (EU) 2015/1998, která uvádí třetí země, které byly uznány jako země a území uplatňující bezpečnostní normy rovnocenné společným základním normám.³⁵

3.3.7 Nařízení Komise (EU) 2016/2096

Ze dne 30. listopadu 2016, kterým se mění nařízení (EU) č. 1254/2009, pokud jde o určitá kritéria umožňující členským státům odchýlit se od společných základních norem v oblasti ochrany civilního letectví před protiprávními činy a přijmout alternativní bezpečnostní opatření. Vymezuje podmínky, za kterých se budou moci členské státy odchýlit od společných základních norem uvedených v čl. 4 odst. 1 nařízení (ES) č. 300/2008 a přijmout alternativní bezpečnostní opatření poskytující dostatečnou úroveň ochrany.³⁶

3.4 Vnitrostátní normativní úprava (Národní legislativa)

Je právo závazné pro české i cizí právní subjekty na území a ve vzdušném prostoru nad územím České republiky. Státy, které vypracovaly své vnitrostátní právní předpisy v oblasti leteckého práva v období před pařížskou konferencí

³⁴ Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 2015/1998. <https://www.caa.cz> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.caa.cz/dokumenty/predpisy/zakladni-informace-k-narizenim-eu/ochrana-civilniho-letectvi-pred-protipravnimi-ciny/provadecci-narizeni-komise-eu-2015-1998/>

³⁵ Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2426: <https://www.caa.cz> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.caa.cz/dokumenty/predpisy/zakladni-informace-k-narizenim-eu/ochrana-civilniho-letectvi-pred-protipravnimi-ciny/provadecci-narizeni-komise-eu-2015-2426/>.

³⁶ Nařízení Komise (EU) 2016/2096. <https://www.caa.cz> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.caa.cz/dokumenty/predpisy/zakladni-informace-k-narizenim-eu/ochrana-civilniho-letectvi-pred-protipravnimi-ciny/narizeni-komise-eu-2016-2096/>.

v roce 1919, podrobily tyto předpisy značné revizi z hlediska Pařížské úmluvy z roku 1919. Vedle toho zaměřily státy svou pozornost na právní úpravu řady otázek spojených se zajištěním bezpečnosti letového provozu.

Českým leteckým právem je soubor právních norem upravujících právní vztahy v oblasti českého civilního letectví. Najdeme ho především v leteckém zákoně a to v zákoně o civilním letectví (zákon č. 49/1997 Sb.) a dalších prováděcích předpisech k leteckému zákonu, jimiž jsou zejména vyhlášky Ministerstva dopravy. Takto je naplněn jeden z právních znaků leteckých právních norem, a to skutečnost, že i tyto právní normy jsou vyjádřeny zvláštní, státem uznanou formou. Letecké právní normy, splňují i druhé kritérium – vynutitelnost státní mocí.³⁷ Letecký zákon je základním českým normativním aktem upravujícím otázky civilního letectví. Vzhledem k tomu, že ČR je členem ICAO, vychází letecký zákon v řadě svých ustanovení z úpravy obsažené v Chicagské úmluvě z roku 1944, kterou aplikuje na české vnitrostátní podmínky. Ve svých závěrečných ustanoveních zmocňuje letecký zákon Ministerstvo dopravy, aby k němu vydalo prováděcí právní předpis.³⁸

3.4.1 Zákon o civilním letectví

Zákon o civilním letectví byl v České republice vyhlášen pod číslem 49/1997 Sb., jeho obsah se skládá z 12 částí. Zákon nabyt účinnosti 1. dubna 1997 a od této doby byl již více než dvacetkrát novelizován. Do zákona jsou implementovány nároky mezinárodní Úmluvy o mezinárodním civilním letectví a dalších mezinárodních úmluv. Všeobecně upravuje podmínky provozování letišť, leteckých staveb, leteckých činností, ochrany civilního letectví před protiprávními činy a podmínky výkonu státní správy počínaje sankcí za jeho porušení. Jsou v něm také vymezena práva a povinnosti provozovatelů letišť,

³⁷ ČAPEK, Jan, Richard KLÍMA a Jaroslava ZBÍRALOVÁ. *Civilní letectví ve světle práva*. Praha: LexisNexis CZ, 2005. Str. 10.

³⁸ ČAPEK, Jan, Richard KLÍMA a Jaroslava ZBÍRALOVÁ. *Civilní letectví ve světle práva*. Praha: LexisNexis CZ, 2005. Str. 29.

leteckých dopravců a poskytovatelů letových provozních služeb. Podstatné je zakotvení povinností cestujících a ostatních osob, které vstupují nebo se zdržují v prostorách letiště.³⁹

3.4.2 Vyhláška č. 410/2006 Sb.

Vyhláška o ochraně civilního letectví před protiprávními činy a o změně vyhlášky Ministerstva dopravy a spojů č. 108/1997 Sb., kterou se provádí zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.⁴⁰

3.4.3 Zákon č. 250/2016 Sb.

Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Upravuje podmínky odpovědnosti za přestupek, druhy správních trestů a ochranných opatření a zásady pro jejich ukládání, postup před zahájením řízení o přestupku a postup v řízení o přestupku.⁴¹

3.4.4 Zákon č. 234/2014 Sb.

Zákon o státní službě, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon upravuje:

- a) právní poměry státních zaměstnanců vykonávajících ve správních úřadech státní správu
- b) organizační věci státní služby

³⁹ Zákon č. 49/1997 Sb.: Zákon o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: Sběrka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-49>.

⁴⁰ Vyhláška č. 410/2006 Sb.: Vyhláška o ochraně civilního letectví před protiprávními činy a o změně vyhlášky Ministerstva dopravy a spojů č. 108/1997 Sb., kterou se provádí zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů. In: Sběrka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-410>.

⁴¹ Zákon č. 250/2016 Sb.: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sběrka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250>.

- c) služební vztahy státních zaměstnanců
- d) odměňování státních zaměstnanců
- e) řízení ve věcech služebního poměru⁴²

3.5 Národní bezpečnostní programy

Každý členský stát vypracuje, uplatňuje a zachovává národní bezpečnostní program ochrany civilního letectví před protiprávními činy. Obsahem Národních bezpečnostních programů je primárně definování závazků a odpovědností jednotlivých subjektů v rámci civilního letectví a potřeb na projektování ochrany letišť, postupů pro provádění bezpečnostních kontrol. Součástí NBP jsou přílohy, které prezentují předlohy bezpečnostních programů jednotlivých subjektů, požadavky na technická zařízení, rejstřík zakázaných předmětů atd.

3.5.1 Národní program bezpečnostního výcviku v civilním letectví České republiky

Každá osoba, která je účastna jakýmkoliv způsobem v civilním letectví, je povinna dokončit odbornou přípravu. NPBV vymezí, které osoby musí absolvovat ověření spolehlivosti před nástupem do zaměstnání, požadavky na jejich kvalifikaci a další. Jeden z úseku je věnován odborné přípravě, kvalifikačním dispozicím školitelů, zkouškám, povinnostem a odpovědnostem, a osvědčování osob provádějících detekční kontroly. Následující úsek stanovuje postupy při přezkušování po absolvování odborných příprav, pro jaké skupiny osob jsou určeny, jaké jsou jejich cíle, rozsah, typ, záměry přezkoušení a platnost.

3.5.2 Národní program řízení kvality bezpečnostních opatření k ochraně civilního letectví ČR před protiprávními činy

Program líčí způsoby a metody provádění kontrol zavádění a plnění opatření a postupů uvedených v bezpečnostních programech. Určuje jednotlivé typy kontrol,

⁴² *Zákon č. 234/2014 Sb.: Zákon o státní službě.* In: Sbíрка zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-234>.

kteře realizují buď osoby, kteře byly jmenovány subjektem k provádění interní kontroly nebo osoby pověřené Úřadem pro civilní letectví k výkonu práce státního dozoru - národní auditoři. Součástí NPŘK jsou též kvalifikační požadavky na tyto osoby, soubor nápravných opatření, informační postupy, četnosti kontrol atd.⁴³

3.6 Vnitropodniková normativní úprava

3.6.1 Bezpečnostní programy

Každý provozovatel letiště vypracuje, uplatňuje a zachovává bezpečnostní program letiště. Popisují se zde metody a postupy, jimiž je povinen se provozovatel letiště řídit. Program musí zahrnovat ustanovení o vnitřním řízení kvality popisující postup, jakým má provozovatel letiště sám sledovat dodržování těchto metod a postupů.

Bezpečnostní program letiště se předloží příslušnému orgánu, který může eventuálně přijmout další opatření⁴⁴.

- a) Bezpečnostní program letiště
- b) Bezpečnostní program leteckého dopravce
- c) Bezpečnostní program subjektu

⁴³ Národní bezpečnostní programy. AVSEC: Předpisy. In: AvsecTraining.cz [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://www.avsectraining.cz/narodni-bezpecnostni-programy.html>.

⁴⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 300/2008. <https://www.caa.cz/> [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.caa.cz/dokumenty/predpisy/zakladni-informace-k-narizenim-eu/ochrana-civilniho-letectvi-pred-protipravnimi-ciny/narizeni-evropskeho-parlamentu-a-rady-es-c-300-2008/>.

4 Mezinárodní subjekty uplatňující normy ochrany civilního letectví před protiprávními činy

Důležitou roli při tvorbě a dalších úpravách leteckého práva hrají mezinárodní vládní i nevládní organizace.

4.1 Mezinárodní asociace leteckých dopravců (IATA – International Air Transport Association)

Založena 28. srpna 1919 v Haagu řadou soukromých leteckých společností k stanovení jednotnosti při provozu mezinárodních leteckých linek. Se zaměřením na stanovení jednotnosti při aplikaci závazných norem, upravujících komerční a jiné vztahy mezi leteckými společnostmi.⁴⁵ Jedná se o obchodní sdružení světových leteckých společností, které zastupuje přibližně 290 leteckých společností nebo 83 % celkové letecké dopravy. Podporuje mnoho oblastí letecké činnosti a pomáhá formulovat průmyslovou politiku v kritických otázkách letectví. Její moto je obnovení svobody létat bezpečně a udržitelně⁴⁶.

4.2 Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO – International Civil Aviation Organisation)

V roce 1944 ji vypracovalo 54 zemí. Tato úmluva je zmocněna vydávat standardy a doporučení ve vztahu k bezpečnosti létání. Byla založena s cílem podporovat spolupráci, vytvářet a udržovat přátelství a porozumění mezi národy a lidmi světa, rozvíjet zásady a techniku mezinárodního létání. Podporovat plánování a rozvoj mezinárodní letecké dopravy, a to:

⁴⁵ ČAPEK, Jan, Richard KLÍMA a Jaroslava ZBÍRALOVÁ. *Civilní letectví ve světle práva*. Praha: LexisNexis CZ, 2005. Str. 13.

⁴⁶ IATA. <https://www.iata.org/> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.iata.org/en/about/>.

- a) zajišťovat bezpečný a spořádaný rozvoj mezinárodního civilního letectví na celém světě
- b) podporovat techniku letecké konstrukce a provozu k mírovým účelům;
- c) podporovat rozvoj leteckých tratí, letišť a leteckých pomocných zařízení pro mezinárodní civilní létání
- d) vyhovovat potřebám lidstva týkajícím se bezpečné, pravidelné, účinné a hospodárné letecké dopravy
- e) zabránit hospodářským ztrátám, vyvolaným nerozumnou soutěží;
- f) zajišťovat, aby se dbalo na práva smluvních států a aby každý smluvní stát měl vhodnou příležitost provozovat mezinárodní letecké dopravní podniky
- g) zabránit nepříznivým rozdílům mezi smluvními státy
- h) přispívat i k bezpečnosti letu v mezinárodním létání
- i) přispívat všeobecně k rozvoji mezinárodního civilního letectví ve všech směrech⁴⁷

Tato přelomová dohoda, tehdy a dnes častěji známá jako „Chicagská úmluva“ (podrobněji viz bod č. 3.2.2. Chicagská úmluva), položila základ pro standardy a postupy pro mírovou globální leteckou navigaci. V současné době existuje 18 příloh (ANNEXŮ) k Chicagské úmluvě.

4.2.1 ANNEX 17 – Bezpečnost (Ochrana mezinárodního civilního letectví před nezákonnými činy)

Určuje standardy a doporučuje návrhy pro administrativní a organizační opatření na odvrácení činů nezákonného zasahování, jakož i pro vypracování a realizování bezpečnostních programů pro mezinárodní letiště a pro provozovatele letadel⁴⁸.

⁴⁷ Dohoda č. 147/1947 Sb.: Úmluva o mezinárodním civilním letectví. In: Sbírnka zákonů ČR: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1947-147>.

⁴⁸ ČAPEK, Jan, Richard KLÍMA a Jaroslava ZBÍRALOVÁ. *Civilní letectví ve světle práva*. Praha: LexisNexis CZ, 2005. Str. 22-23.

Všechny účastníci musí podle tohoto předpisu zpracovat národní program ochrany civilního letectví před protiprávními činy. Předpis dále nastavuje určitou souhru mezi subjekty odpovědnými v daném státě za bezpečnost, když říká, že letečtí dopravci sami o sobě mají hlavní odpovědnost za ochranu svých cestujících a majetku, a proto musejí státy své dopravce zavázat k tomu, aby si vytvořily vlastní systém bezpečnosti.

K této problematice se nevztahuje pouze předpis L 17, ale i spousta dalších, které se vztahují k ochraně civilního letectví. Bezpečnostní standardy rámcově změněné v příloze 17 jsou dále rozvedeny v obsáhlém dokumentu nazývaném jako bezpečnostní manuál ochrany civilního letectví před protiprávními činy. Dokument zahrnuje podrobné návody a návrhy, jak na konkrétní bezpečnostní postupy v praxi realizovat.⁴⁹

4.3 Evropská konference pro civilní letectví (ECAC – European Civil Aviation Conference)

V roce 1955 ji založilo pouhých 19 evropských zemí, jako mezivládní organizaci, která usiluje o harmonizaci politik a postupů v oblasti civilního letectví mezi svými členskými státy a zároveň přispívá porozumění v otázkách politiky mezi jejími členskými státy a ostatními částmi světa. Česká republika je jejím členem od roku 1991. Úkolem ECAC je podpora stálého rozvoje bezpečného, efektivního a udržitelného evropského systému letecké dopravy.⁵⁰

ECAC úzce spolupracuje s ICAO, kde má status pozorovatele, a s více než dvaceti dalšími mezinárodními organizacemi působícími v oboru letecké dopravy.

⁴⁹ KOVERDYNSKÝ, Bohdan. *Letecká security: historie, organizace, standardy a postupy*. Cheb: Svět křídel, 2014. Svět křídel. ISBN 978-80-87567-51-7. Str. 176-177.

⁵⁰ ECAC. <https://www.ecac-ceac.org> [online]. [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: <https://www.ecac-ceac.org/about-ecac>.

Značně významnou činností ECAC je jeho působnost v ekonomické oblasti, kde se snaží o zmírnění soutěživosti mezi evropskými a americkými leteckými dopravci.

Jde zejména o Evropskou konferenci ministrů dopravy (CEMT), Organizaci pro ekonomický rozvoj (OECD), IATA, EUROCONTROL, ICAA a další.⁵¹

4.3.1 Dokument 30, část II - Security

Je zásadním předpisem členských zemí pro bezpečnostní oblast letectví. Byl sepsán v roce 1985 a z počátku byl postaven na ustanoveních přílohy 17 Úmluvy o mezinárodním civilním letectví. V dnešní době je postup spíše opačný. Standardy jsou nejprve „otestovány“ v členských státech ECAC a následně jsou vkládány do přílohy 17. Navíc se tento dokument stal závazným pro členské státy Evropské unie – Nařízení 2320/2002 Evropského parlamentu.⁵²

4.4 Organizace EUROCONTROL

Je celoevropská, civilně-vojenská organizace. Vytvořena v roce 1960 šesti západoevropskými státy. Později k ní přistoupily další evropské státy včetně České republiky. Věnuje se podpoře evropského letectví, podporuje členské státy a zúčastněné strany (počínaje poskytovateli letových navigačních služeb, civilními a vojenskými uživateli vzdušného prostoru, letišť i výrobci letadel a jejich vybaveních) ve společné snaze o to, aby letectví v Evropě bylo vždy bezpečnější, efektivnější a s minimálními náklady.

⁵¹ ČAPEK, Jan, Richard KLÍMA a Jaroslava ZBÍRALOVÁ. *Civilní letectví ve světle práva*. Praha: LexisNexis CZ, 2005. Str. 58.

⁵² KOVERDYNSKÝ, Bohdan. *Bezpečnost civilního letectví*. Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR, 2007. Str. 23.

5 Definice protiprávních činů v civilním letectví

Úprava otázek trestní pravomoci zaujímá důležité místo v Tokijské, Haagské i Montrealské úmluvě (podrobněji viz bod 3 Přehled normativních aktů upravující leteckou a letištní bezpečnosti před protiprávními činy). Dále předpis Evropské unie upravujícím ochranu civilního letectví před protiprávními činy (dále viz bod 3.3.2 Nařízení Evropského parlamentu a rady č. 300/2008).

Vnitrostátní definici protiprávních činů v civilním letectví primárně upravuje zákon o civilním letectví (Zákon č. 49/1997 Sb.). Obsahuje zásadní část z hlediska bezpečnosti, pojmenovanou jako „ochranu civilního letectví před protiprávními činy“ v části 8 tohoto zákona v §85 - §86f. Protiprávním činem se podle tohoto zákona rozumí nejenom trestné činy, ale i přestupky nebo jiné správní delikty, které mohou závažným způsobem ohrozit nebo narušit bezpečnost civilního letectví. Taktéž určuje ústřední orgán státní správy, který je odpovědný za vytváření, zavádění, koordinaci a kontrolu bezpečnostních opatření k ochraně civilního letectví před protiprávními činy.⁵³ Zároveň zákon č. 49/1997 Sb. o civilním letectví dává nejširší možnosti sankcí za protiprávní jednání. Vše probíhá v součinnosti s řadou dalších speciálních zákonů, např. zákon o ochraně hranic, o pobytu cizinců, zákon o azylu a jiných.

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., ukládá možnosti postihu protiprávního jednání proti civilnímu letectví v České republice. V současné době lze pachatele činu, které směřují proti bezpečnosti civilního letectví, postihnout širokým spektrem sankcí od různě vysokých pokut za přestupky či jiné správní delikty až po vysoké tresty odnětí svobody za teroristické útoky:⁵⁴

⁵³ KOVERDYNŠKÝ, Bohdan. *Letecká security: historie, organizace, standardy a postupy*. Cheb: Svět křidel, 2014. Svět křidel. ISBN 978-80-87567-51-7. Str. 185.

⁵⁴ KOVERDYNŠKÝ, Bohdan. *Letecká security: historie, organizace, standardy a postupy*. Cheb: Svět křidel, 2014. Svět křidel. ISBN 978-80-87567-51-7. Str. 187.

- a) § 290 Získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou
- b) § 291 Ohrožení bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku a civilního plavidla
- c) §292 Zavlečení vzdušného dopravního prostředku do ciziny
- d) § 311 Teroristický útok
- e) § 312a Účast na teroristické skupině
- f) § 312d Financování terorismu
- g) § 312e Podpora a propagace terorismu
- h) § 312f Vyhrožování teroristickým trestným činem
- i) § 315 Zneužití zastupování státu a mezinárodní organizace
- j) § 323 Násilí proti orgánu veřejné moci
- k) § 324 Vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci
- l) § 325 Násilí proti úřední osobě
- m) § 326 Vyhrožování s cílem působit na úřední osobu
- n) § 328 Přisvojení pravomoci úřadu
- o) § 339 Násilné překročení státní hranice
- p) § 340 Organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice
- q) § 343 Porušení předpisů o mezinárodních letech
- r) § 348 Padělání a pozměnění veřejné listiny

6 Orgány podílejících se na zabezpečení ochrany letišť

Státní správu ve věcech civilního letectví vykonává podle Zákona č. 49/1997 Sb. o civilním letectví a v rozsahu jím vymezeném a podle mezinárodních smluv, které jsou součástí právního řádu, Ministerstvo dopravy, Úřad, Ústav a Úřad pro přístup k dopravní infrastruktuře. Státní správu ve věcech vojenského letectví vykonává podle Zákona č. 49/1997 Sb. o civilním letectví a v rozsahu jím vymezeném Ministerstvo obrany.

V této kapitole jsou uvedeny orgány a instituce, které spolu nejvíce spolupracují při ochraně letišť. Je třeba však mít na vědomí, že následující přehled nemůže být nikdy definitivní a v některých okamžicích a situacích se podle okolností rozsah jednotlivých subjektů může kdykoliv měnit, rozšiřovat nebo zužovat.

6.1 Ministerstvo dopravy ČR

- a) vykonává správu letadlových adres přidělených České republice mezinárodní organizací
- b) zajišťuje provozování letiště po dobu, po kterou není vlastník letiště schopen zajistit jeho provozování vlastními silami nebo prostřednictvím jiného provozovatele
- c) ve spolupráci s Ministerstvem obrany a Ministerstvem vnitra zajišťuje leteckou službu pátrání a záchrany
- d) rozhoduje o udělení a odnětí přepravního práva leteckým dopravcům Evropské unie
- e) rozhoduje o povolení a o zrušení povolení k provozování pravidelné obchodní letecké dopravy a nepravidelné obchodní letecké dopravy leteckého dopravce ze třetí země
- f) schvaluje provozní a technické předpisy pro provoz sportovních létajících zařízení a výcvikové osnovy
- g) uděluje souhlas k letům za účelem výkonu státní správy
- h) pověřuje právníčkou osobu výkonem státní správy ve věcech sportovních létajících zařízení a odnímá udělené pověření

- i) projednává přestupky fyzických a právnických osob na úseku provozu sportovních létajících zařízení
- j) jmenuje zástupce České republiky do správní rady Evropské agentury pro bezpečnost letectví a do výboru ustanoveného podle přímo použitelného předpisu Evropské unie - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 216/2008 v platném znění
- k) je dotčeným orgánem státní správy při pořizování územně plánovací dokumentace a v územním řízení, týkají-li se leteckých staveb
- l) uplatňuje stanovisko k politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci z hlediska zájmů letecké dopravy
- m) vede databázi, uděluje a odnímá pověření právnické osoby k vedení databáze, chrání a zpřístupňuje databázi
- n) předává Evropské komisi zprávu o uplatňování přístupu spravedlivého posouzení podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího hlášení událostí v civilním letectví - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 376/2014
- o) je odvolacím úřadem ve správním řízení proti rozhodnutí Úřadu vydaným podle. Při rozhodování o odvolání proti rozhodnutí o odejmutí průkazu způsobilosti k výkonu činnosti člena leteckého personálu z důvodu zdravotní nezpůsobilosti je Ministerstvo dopravy vázáno stanoviskem Ministerstva zdravotnictví
- p) je odvolacím orgánem ve správním řízení proti rozhodnutím pověřené osoby vydaným podle Zákona č. 49/1997 Sb. o civilním letectví
- q) je odvolacím úřadem ve správním řízení proti rozhodnutím Ústavu vydaným podle tohoto zákona

- r) je oprávněno v mimořádných situacích, které bezprostředně a vážně ohrožují civilní letectví, vydat příkazy k provádění letů na dobu nezbytně nutnou.⁵⁵

6.2 Úřad pro civilní letectví

Působnost ÚCL spočívá především v ověřování spolehlivosti a certifikaci technických prostředků a bezpečnostních zařízení.

- a) ÚCL provádí ověření spolehlivosti osob, které bez doprovodu vstupují do vyhrazených bezpečnostních prostor letišť a nejsou v pracovněprávním vztahu k leteckému dopravci a poskytovateli leteckých služeb (tedy i příslušníků Policie ČR)
- b) ÚCL vydává osvědčení technické způsobilosti technických prostředků a bezpečnostních zařízení používaných při bezpečnostní kontrole
- c) ÚCL vykonává státní dozor v oblasti ochrany civilního letectví před protiprávními činy v rozsahu jemu svěřené pravomoci, tedy v činnostech vymezených v předchozích dvou bodech a v rozsahu své působnosti projednává správní delikty⁵⁶

6.3 Ministerstvo vnitra

Působnost ministerstva vymezuje § 12 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.⁵⁷ V rozsahu své působnosti rozhoduje ve věcech vstupu a pobytu cizinců na území České republiky a jejich vycestování z tohoto území:

- a) vykonává dozor nad činnostmi policie při výkonu státní správy

⁵⁵ Zákon č. 49/1997 Sb.: Zákon o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁶ KOVERDYNSKÝ, Bohdan. *Bezpečnost civilního letectví*. Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR, 2007. Str. 29.

⁵⁷ Zákon č. 2/1969 Sb.: Zákon České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky. In: Sbíрка zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1969-2>.

- b) prostřednictvím odboru azylové a migrační politiky vykonává činnosti uložené zákonem č. 325/1999 Sb., zákon o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu)⁵⁸, a zákonem č. 221/2003 Sb., zákon o dočasné ochraně cizinců⁵⁹
- c) prostřednictvím odboru azylové a migrační politiky vykonává činnosti uložené zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů – působnost MV pod § 165 a oprávnění MV § 165a⁶⁰
- d) ve správním řízení vedeném v cizinecké problematice plní úkoly nadřízeného správního orgánu vůči Ředitelství služby cizinecké policie,
- e) vykonává státní správu na úseku udělování občanství dle zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky⁶¹
- f) vykonává státní správu na úseku správy státních hranic dle zákona č. 312/2001 Sb., o státních hranicích⁶²
- g) plní úkoly státní správy při zřizování mezinárodních letišť dle zákona č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic⁶³

⁵⁸ *Zákon č. 325/1999 Sb.: Zákon o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu).* In: Sbíрка zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>.

⁵⁹ *Zákon č. 221/2003 Sb.: Zákon o dočasné ochraně cizinců.* In: Sbíрка zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-221>.

⁶⁰ *Zákon č. 326/1999 Sb.: Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.* In: Sbíрка zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>.

⁶¹ *Zákon č. 186/2013 Sb.: Zákon o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky).* In: Sbíрка zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186>.

⁶² *Zákon č. 312/2001 Sb.: Zákon o státních hranicích a o změně zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o státních hranicích).* In: Sbíрка zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-312>.

⁶³ *Zákon č. 191/2016 Sb.: Zákon o ochraně státních hranic České republiky a o změně souvisejících zákonů (zákon o ochraně státních hranic).* In: Sbíрка zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-191>.

Výše uvedená působnost je pouze informační o činnostech Ministerstva vnitra, které mají přímý vztah k cizineckému prvku při výkonu státní správy.⁶⁴

6.4 Policie České republiky

Policie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor zřízený zákonem České národní rady ze dne 21. června 1991. Slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. Plní rovněž úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, předpisy Evropských společenství a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu České republiky. Policie České republiky je podřízena ministerstvu vnitra. Tvoří ji policejní prezidium, útvary s celostátní působností, krajská ředitelství policie a útvary zřízené v rámci krajských ředitelství. Zákon zřizuje 14 krajských ředitelství policie. Jejich územní obvody se shodují s územními obvody 14 krajů České republiky.⁶⁵

6.4.1 Služba cizinecké policie

Je vysoce specializovaný útvar Policie ČR, který plní úkoly související s problematikou vstupu a pobytu cizinců na území ČR, sleduje, analyzuje, a odhaluje nelegální migraci, provádí kontrolu pobytu cizinců a uplatňuje represivní opatření vůči těm cizincům, kteří se zdržují na území nelegálně. Plní rovněž úkoly po linii ochrany vnitřních a vnějších hranic Schengenského prostoru.⁶⁶ Cizinecká policie byla zřízena jako specializovaný útvar s celostátní působností a je řízena 1. náměstkem policejního prezidenta pro vnější službu.

⁶⁴ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. ISBN 978-80-7251-526-4. Str. 22.

⁶⁵ Policie ČR: Policie České republiky. <https://www.policie.cz/> [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>

⁶⁶ HRINKO, Martin. *Pořádková činnost policie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-793-1. Str. 164.

V současné době je možno působení služby cizinecké policie rozdělit na dvě oblasti:

- a) činnost vykonávanou vnějších Schengenských hranicích, která je řízena z centrální úrovně,
- b) činnost prováděnou na území České republiky. Za tuto činnost jsou odpovědné místně příslušné odbory cizinecké policie jednotlivých krajských ředitelství Policie České republiky a některé výkonné útvary ředitelství.⁶⁷

Schengenský prostor neboli Schengen je území států, na jejichž společných hranicích nejsou prováděny hraniční kontroly osob. V současné době tvoří Schengen 26 států, a to 22 členských států Evropské unie. Jmenované nečlenské státy EU jsou přidruženy k Schengenu prostřednictvím asociačních dohod.

Hranice se dělí:

- a) vnější hranice - v kontextu Schengenu se vnější hranicí rozumí pozemní, vzdušné a mořské hranice členských států, pokud nejsou vnitřními hranicemi; vnější hranice České republiky se nacházejí pouze na mezinárodních letištích
- b) vnitřní hranice - v kontextu Schengenu se vnitřní hranicí rozumí společné pozemní hranice členských států, letiště, která se nacházejí na území členských států a jsou určena pro provozování leteckých spojení pouze mezi členskými státy; v neposlední řadě jsou to i námořní přístavy určené pro pravidelnou trajektovou dopravu výlučně z území na území členských států, bez přerušení plavby v přístavech mimo toto území⁶⁸

⁶⁷ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. ISBN 978-80-7251-526-4. Str. 26.

⁶⁸ Ministerstvo vnitra: Schengenská spolupráce. <https://www.mvcr.cz> [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/schengenska-spoluprace-schengenska-spoluprace.aspx>.

6.5 Ředitelství služby cizinecké policie

Je to specializovaná složka Policie ČR, která plní úkoly související se vstupem a pobytem cizinců na naše území. Patří sem odhalování nelegální migrace, ochrana schengenských hranic, řešení trestné činnosti při přechodu státních hranic a úkony při povolování pobytu cizinců. Odbornými pracovišti Ředitelství služby cizinecké policie jsou například Odbor podpory výkonu služby, Skupina ochrany hranic, Oddělení národní centrum pro kontrolu dokladů, skupina analýzy rizik a Oddělení národní situační centrum ochrany hranic. Výkonnými útvary jsou inspektoráty cizinecké policie na mezinárodních letištích, Oddělení šetření trestné činnosti a dokumentace, zařízení pro zajištění cizinců, přijímací středisko cizinců a Oddělení doprovodu letadel.

Cizinecká policie na vnějších hranicích mezinárodních letištích pro plnění úkolu ochrany vnějších hranic, je zřízena Ředitelstvím služby cizinecké policie prostřednictvím inspektorátů. Jsou vytvořeny na veřejných mezinárodních letištích Praha – Ruzyně, Pardubice, Brno – Tuřany, Mošnov a Karlovy Vary. Činností inspektorátů na vnějších hranicích je kontrola osob překračující vnější schengenskou hranici a vybrané úkoly na úseku ochrany bezpečnosti civilní letecké dopravy. Hraniční kontrola je komplex specifických policejních postupů a procesů, kde se ověřuje oprávněnost osoby vstoupit na území ČR a schengenského prostoru nebo tento prostor opustit. Je také třeba důsledně ověřit pravost a platnost cestovního dokladu. Zde se využívají speciální technické prostředky - expertní optické a elektronické systémy Největším inspektorátem cizinecké policie je inspektorát na mezinárodním letišti Praha – Ruzyně, kde vykonává službu více než 400 policistů. Inspektorát je členěn na skupiny a oddělení: Oddělení vykonávající hraniční kontrolu, Oddělení mobilního zásahu,

Skupina pro trestní řízení, územní oddělení, Skupina pyrotechniků a Skupina ochrany objektů zvláštního významu.⁶⁹

6.5.1 POSÍLENÍ SYSTÉMU AUTOMATIZOVANÉ KONTROLY E-PASU (E-GATY)

Cizinecká policie využívá k ochraně pořádku a bezpečnosti moderní technologie k posílení bezpečnosti a rychlosti hraničních kontrol osob na vstupu i výstupu. Je výsledkem několika faktorů. Zvýšila se potřeba zajištění bezpečnosti hranic státu a současně narůstá objem informací o držitelích elektronických dokladů, především počet biometrických údajů. Použití moderního technického vybavení řeší vyšší nároky na jednodušší, rychlejší a bezpečnější provedení kontroly cestovních dokladů na úrovni mezinárodního letiště schengenského typu.

Výzva vypsaná Norskými fondy v rámci „Programu CZ14 - Spolupráce v rámci Schengenu v boji proti přeshraniční a organizované trestné činnosti, včetně nezákonného obchodování s lidmi a migraci zločineckých skupin“ nabízela možnost modernizace technického a technologického vybavení kontroly dokladů. Projekt „Posílení systému automatizované kontroly e-Pasu na mezinárodních letištích (e-Gaty)“ obsahoval jednak rozšíření systému automatizované biometrické kontroly EasyGO, tak vybavení odbavovacích stanovišť hraniční kontroly moderními čtecími zařízeními cestovních dokladů s příslušnými expertními systémy. Název EasyGO naznačuje, že se jedná o řešení k rychlému a bezpečnému provedení hraniční kontroly osob. Ta spočívá ve využívání biometrických dat uložených v čipu cestovního dokladu, která jsou systémem EasyGO přesně zpracována a v několika vteřinách vyhodnocena. Přínosem

⁶⁹ SMETANA, Miloslav. Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. ISBN 978-80-7251-526-4. Str. 23.

pro cestujícího je především zvýšení bezpečnosti a snížení časového zatížení při odbavování.⁷⁰

6.6 Celní správa ČR

Je zřízena Zákonem č. 17/2012 o Celní správě České republiky. Vybírá cla, daně, zajišťuje některé bezpečnostní úkoly a kontroluje dodržování různých povinností. Dále vyměřuje a vybírá clo ze zboží dováženého ze zemí, které nejsou v EU. Při celním řízení rozhoduje, zda bude zboží propuštěno na celní území EU, případně do jakého režimu. Také rozhoduje, zda může být zboží vyváženo, případně převáženo přes území EU. Kontroluje dodržování všech zákazů a omezení; clo je vybíráno na základě celních prohlášení.

Celní správa ČR odhaluje stanovené trestné činy (spočívající např. ve zkrácení některých daní, nelegální přepravě drog, zbraní, porušení práv k ochranné známce atd.). Při této činnosti prověřuje podezření, zda skutečně k trestnému činu došlo, zjišťuje pachatele trestných činů, opatřuje důkazy svědčící o tom, kdo a za jakých okolností trestný čin spáchal. Většinu případů pak předává Policii ČR, která zahajuje vyšetřování. Za určitých podmínek pokračuje v přípravném trestním řízení (zkrácené přípravné řízení) a případ předává až státnímu zástupci k rozhodnutí, zda podá obžalobu. Pro svou činnost je vybavena silnými pravomocemi, např. možností využívat odposlechy, sledovat osoby a věci, využívat informátory. Nicméně, podstata úspěchu je spíše v mravenčí systematické práci než v pouhém využívání významných pravomocí.

Zákazy a omezení bezpečnostního charakteru - Celní správa kontroluje některé záležitosti bezpečnostního charakteru. Jedná se jak o převoz přes státní hranice České republiky, tak vývoz, dovoz a průvoz přes hranice EU. Jsou to následující oblasti: střelné zbraně, střelivo, výbušniny, zbraně, výrobky jejichž

⁷⁰ ŘEDITELSTVÍ SLUŽBY CIZINECKÉ POLICIE: ŘEDITELSTVÍ SLUŽBY CIZINECKÉ POLICIE A MODERNÍ ODBAVENÍ CESTUJÍCÍCH. <https://www.milevsko-mesto.cz/> [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.milevsko-mesto.cz/stazeni-souboru/6321/e-gate-brozura.pdf>.

držení je z bezpečnostních důvodů omezeno, vojenský materiál, zboží dvojího užití, radioaktivní látky a radioaktivní materiál, chemické zbraně, mučicí nástroje, biologické agens a toxiny. Kromě toho se může do této kategorie dostat jakékoli zboží, pokud by mělo dojít k dovozu do zemí, na něž jsou uvaleny mezinárodní sankce, nebo vývozu z těchto zemí.

Organizace celní správy má dva základní stupně. Je to Generální ředitelství cel sídlící v Praze a druhým stupněm jsou celní úřady, kterých je v České republice patnáct. Celní úřady jsou v krajských městech (14) a patnáctý je na letišti Václava Havla - Celní úřad Ruzyně v Praze. Nadřízeným orgánem Celní správy ČR je Ministerstvo financí ČR.⁷¹

6.7 Ministerstvo obrany

Působnost je upravena § 16 zákona 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky. Je ústředním orgánem státní správy zejména pro:

- a) zabezpečování obrany České republiky
- b) řízení Armády České republiky
- c) správu vojenských újezdů

Ministerstvo obrany jako orgán pro zabezpečování obrany:

- a) se podílí na zpracování návrhu vojenské obranné politiky státu
- b) připravuje koncepci operační přípravy státního území
- c) navrhuje potřebná opatření k zajištění obrany státu vládě České republiky, Radě obrany České republiky a prezidentu České republiky
- d) koordinuje činnost ústředních orgánů, správních orgánů a orgánů samosprávy a právnických osob důležitých pro obranu státu při přípravě k obraně

⁷¹ Celní správa České republiky. <https://www.celnisprava.cz/> [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/celni-sprava.aspx>.

- e) řídí vojenskou zpravodajskou službu a vojenské obranné zpravodajství,
- f) zabezpečuje nedotknutelnost vzdušného prostoru České republiky a koordinaci vojenského letového provozu s civilním letovým provozem
- g) organizuje a provádí opatření k mobilizaci Armády České republiky, k vedení evidence občanů podléhajících branné povinnosti a k vedení evidence věcných prostředků, které budou za branné pohotovosti poskytnuty pro potřeby Armády České republiky
- h) povolává občany České republiky k plnění branné povinnosti

V rámci evropských bezpečnostních struktur organizuje součinnost s armádami jiných států. Vykonává státní dozor nad radiační ochranou ve vojenských objektech.

6.8 Vojenská policie

Byla zřízena 21. ledna 1991. Její činnost upravuje zákon č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a o změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii). Zároveň se řídí platnými právními předpisy branného zákonodárství České republiky, trestním zákoníkem, trestním řádem, zákonem o přestupcích. Její vztahy k velitelským orgánům a příslušníkům ozbrojených sil jsou konkretizovány vnitřními předpisy Ministerstva obrany ČR. Plní úkoly policejní ochrany Ministerstva obrany, ozbrojených sil, vojenských objektů, vojenského materiálu a ostatního majetku státu, s nímž je příslušné hospodařit ministerstvo. Vojenská policie je součástí ministerstva, působí na území České republiky i při plnění úkolů policejní ochrany ozbrojených sil na území jiných států, nestanoví-li tento zákon nebo jiný právní předpis jinak.

Vojenská policie působí vůči:

- a) vojákům v činné službě
- b) osobám, které se nacházejí ve vojenských objektech a v prostoru, kde ozbrojené síly plní své úkoly nebo kde se koná vojenské cvičení nebo kde je zajišťována bezpečnost chráněné osoby
- c) osobám, které jsou podezřelé, že spáchaly nebo páchají trestné činy nebo přestupky proti vojákům ve vojenském objektu nebo prostoru,

kde ozbrojené síly plní své úkoly nebo kde se koná vojenské cvičení, nebo trestné činy nebo přestupky spolu s vojáky nebo proti vojenskému objektu, vojenskému materiálu nebo ostatnímu majetku státu, s nímž je příslušné hospodařit ministerstvo, pokud tento zákon nestanoví jinak.

Úkoly Vojenské policie vykonávají vojenští policisté. Plní tyto úkoly policejní ochrany:

- a) podílí se na ochraně vojenského materiálu a ostatního majetku státu, s nímž je příslušné hospodařit ministerstvo
- b) dohlíží na zabezpečování kázně v chráněných objektech a na dodržování kázně vojáků na veřejnosti
- c) zajišťuje ochranu vojenských objektů určených ministrem obrany a dohlíží na zajišťování režimu vstupu a vjezdu do vojenských objektů
- d) zajišťuje ochranu a doprovod ministra obrany a jím určených osob
- e) podílí se na zajišťování ochrany oficiálních delegací České republiky občanů České republiky v místech nasazení ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky
- f) zajišťuje ochranu vyčleněných vojenských dopravních letadel pro přepravu ústavních činitelů a ostatních osob využívajících přepravy vojenskými dopravními letadly a vojenských objektů určených pro odbavení a prostor určených ke vzletu a přistání vojenských dopravních letadel
- g) zajišťuje na vyžádání bezpečnostním doprovodem ochranu vojenské letecké dopravy a přepravy

Vojenská policie plní další úkoly, pokud tak stanoví jiný právní předpis, například zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění

pozdějších předpisů, nebo mezinárodní smlouva, která je součástí právního řádu.⁷²

6.9 Civilní bezpečnostní služby - Ostraha letiště

Zajišťuje hlídkovou a strážní činnost, ostrahu objektů a stanovišť na Letišti Václava Havla Praha. Kontroluje vstupy osob, vozidel a zavazadel do prostoru letiště. Obsluhuje různá detekční zařízení (rentgenová zařízení, detektory kovů, detektory výbušnin). Provádí bezpečnostní a fyzickou kontrolu cestujících a jejich zavazadel.

6.10 Provozovatel letiště

Provozováním letiště se rozumí činnosti, kterými se zajišťuje:

- a) možnost pro přistávání a vzlety letadel a pohyb letadel s tím související
- b) ochrana a ošetřování letadel
- c) uskutečňování leteckých činností
- d) pořádek, bezpečnost, záchranná a hasičská služba na letišti
- e) ochrana před protiprávními činy ohrožujícími bezpečnost civilního letectví
- f) údržba a rozvoj letiště, podle podmínek stanovených pro provozování letiště

Technické a provozní podmínky pro provozování letiště stanoví prováděcí předpis. Provozovat letiště může právnická osoba se sídlem nebo fyzická osoba s trvalým pobytem v České republice na základě povolení. Povolení provozovat letiště může vydat Úřad na základě písemné žádosti.

Může být vydáno za těchto podmínek:

- a) fyzická osoba a její odpovědný zástupce, byl-li ustanoven, dosáhli věku

⁷² Zákon č. 300/2013 Sb.: Zákon o Vojenské policii a o změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii). In: Sbíрка zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-300>.

- b) 18 let, jsou způsobilí k právním úkonům, bezúhonní a alespoň jeden z nich je odborně způsobilý
- c) všechny fyzické osoby, které jsou statutárním orgánem právnické osoby nebo členy statutárního orgánu, dosáhly věku 18 let, jsou způsobilé k právním úkonům, bezúhonné a alespoň jeden člen statutárního orgánu nebo odpovědný zástupce právnické osoby splňuje podmínku odborné způsobilosti

Povolení provozovat letiště Úřad vydá přednostně žadateli, který prokáže, že je vlastníkem nadpoloviční většiny výměry letištních pozemků. Původní provozovatel letiště má vůči žadateli podle věty první nárok na náhradu. Výše náhrady se stanoví zejména s ohledem na výši a trvání investic účelně vynaložených v souvislosti s letišťem.

Každý provozovatel letiště je odpovědný především za:

- a) koordinaci a zavádění bezpečnostních opatření a postupů na letištích v České republice, která jsou v jeho správě, v souladu s právními předpisy a NBP a na základě vlastních poznatků a bezpečnostní situace na jím provozovaném letišti
- b) provádění bezpečnostních opatření vedoucích k zajištění ochrany civilního letectví před protiprávními činy v oblasti kontroly vstupu a bezpečnostních kontrol osob, zavazadel, nákladu, pošty a palubního vybavení. Při realizaci těchto bezpečnostních opatření je odpovědný za jejich účinnost a spolupracuje při jejich provádění s Policií ČR

7 Technologie fyzické ochrany civilního letiště

Bezpečnostní prostředky ochrany před protiprávními činy můžeme rozčlenit podle předmětu, jež mají bezpečnostní prostředky ochraňovat, například prostředky k ochraně života a zdraví osob jako jsou zbraně, neprůstřelné vesty apod. Dále na prostředky k ochraně majetku jako jsou ploty, poplachové zabezpečovací, tísňové systémy, elektrická požární signalizace, kamerové systémy atd. a prostředky k ochraně informací jako jsou šumové generátory, trezory atd. Rozdělují se také podle nebezpečí nebo rizika, před kterým ochraňují.

7.1 Technické prostředky a detektory ochrany objektu letiště

- a) mechanické zábranné systémy,
- b) poplachové zabezpečovací a tísňové systémy,
- c) elektrická požární signalizace
- d) bezpečnostní prostředky pro pozorování na letišti
- e) průmyslová televize
- f) pult centralizované ochrany
- g) prostředky proti aktivnímu a pasivnímu odposlechu
- h) systémy kontroly vstupu do neveřejných prostorů
- i) ochrana vzduchotechniky

7.2 Technické prostředky bezpečnostní kontroly na letišti

- a) bezpečnostní rentgeny
- b) rentgeny pro osobní kontrolu osob
- c) rentgeny pro kontrolu zavazadel
- d) rentgeny pro kontrolu automobilů
- e) detektory kovu
- f) milivize
- g) detektory výbušnin
- h) detektory radioaktivních látek
- i) detektory chemických a toxických látek
- j) detekce výbušných látek v objektech pomocí služebních psů

- k) detektory biologických materiálů
- l) pomůcky k vyhledávání nebezpečných látek
- m) technické prostředky zneškodnění IVS a pyrotechnické prohlídky⁷³

⁷³ ŠČUREK, Radomír a Daniel MARŠÁLEK. *Technologie fyzické ochrany civilního letiště*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2014. ISBN 978-80-7204-862-5.

8 Závěr

Bezpečnostní situace se zhoršuje a sledujeme to již delší dobu, teroristické útoky, kriminalita a vše završila válka na Ukrajině. Letiště jsou jedny z nezákladnějších strategických míst, které každá země má. Proto jsou i jedním z prvních cílů v případě válečných konfliktů. Západní země budou čelit novým druhům útoků. Nebude se jednat pouze o terorismus, ale především o další a intenzivnější útoky v kyberprostoru nejen na tzv. „měkké cíle“, ale i na strategicky významné jako jsou právě letiště. Proto je potřeba investovat nemalé prostředky právě i do IT a využít předních odborníků např. na „Etický hacking“, kteří dokáží simulovat kyber útoky a odhalit mezery, které by mohly způsobit výpadky systémů atd. Pravděpodobně se bude zvyšovat i působnost cizích agentů na území jak ČR, tak současně v Schengenském prostoru, kde letiště tvoří jednu ze vstupních brán. Spolupráce mezi ministerstvy (vnitro, obrana a doprava), se zahraničními partnery a soukromými firmami bude mít velký vliv na to, jakým způsobem bude ČR reagovat na nové bezpečnostní hrozby. Kamerové systémy a propojenost databází či vytvoření jedné databáze pro identifikaci zájmových osob budou klíčové při dalším postupu nejen proti zahraničním rozvědným službám.

Modernizační pokroky v rámci společnosti nejde zastavit a některé se mohou jevit jako nebezpečné pro letištní přepravu. Např. 3D tiskárny jsou bezpochyby budoucností v mnoha průmyslových odvětvích. Nicméně díky čím dál snadnější dostupnosti, si mohou potenciální teroristé vytvořit například zbraň, kterou je velmi obtížné zaznamenat při letištních kontrolách. Proto modernizace 3D rentgenů a časté školení pracovníků jich obsluhujících je dalším stěžejním prvkem pro budoucí bezpečnost.

Všechny mezinárodní smlouvy včetně Tokijské, Haagské a Montrealské úmluvy zůstávají charakteristickým znakem mezinárodního úsilí v boji proti terorismu. Příslušníky Policie ČR, Celní správy, Vojenské policie a další zaměstnanci podílející se na ochraně letišť se mohou pohybovat pouze v mezích zákona. Proto nejdůležitější progresivní kroky pochází od politiků a to nejen od ČR, ale i v Evropském parlamentu a ve světě. Politici při tvorbě a novelizaci

právních norem čerpají z poznatků a zkušeností příslušníků policie ČR, zpravodajských služeb, Celní správy a dalších zaměstnanců podílejících se na ochraně letišť z jejich výkonu. Často ovšem vznikají časové prodlevy, které mohou ohrozit chod letišť.

Cílem práce bylo popsat základní právní úpravu v okruhu správy civilního letectví v ČR a objasnit postavení nejdůležitějších orgánů státní správy, které působí v oblasti civilního letectví v ČR. Záměrem bylo shrnout jejich základní činnosti. Z pohledu zpracovatele je legislativa v oblasti ochrany civilního letectví před protiprávními činy v mezinárodním a evropském právu velmi rozsáhlá a v současné době dostačující pro všechny orgány podílející se na této problematice. Nicméně zákon o civilním letectví se v mnoha ohledech jeví jako plochý. Mnohem konkrétnější a strukturovanější jsou národní bezpečnostní programy a předpisy jako je např. L 17.

Na závěr je potřeba zmínit, zkušenosti jednotlivých orgánů podílejících se na ochraně letišť jsou jedinečné a proto jejich výměna např. při součinnostních cvičeních zcela jistě přispějí k připravenosti na situace, které nejsou běžné v každodenním stereotypu.

Použitá literatura

Kniha

KOVERDYNSKÝ, Bohdan. *Letecká security: historie, organizace, standardy a postupy*. Cheb: Svět křídel, 2014. Svět křídel. ISBN 978-80-87567-51-7.

KOVERDYNSKÝ, Bohdan. *Bezpečnost civilního letectví*. Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR, 2007.

ČAPEK, Jan, Richard KLÍMA a Jaroslava ZBÍRALOVÁ. *Civilní letectví ve světle práva*. Praha: LexisNexis CZ, 2005.

SWEET, Kathleen M. *Aviation and airport security: terrorism and safety concerns*. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 2004. ISBN 01-311-2289-4.

SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. ISBN 978-80-7251-526-4.

HRINKO, Martin. *Pořádková činnost policie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-793-1.

Legislativa

NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 300/2008. *Eur-lex* [online]. [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=celex%3A32008R0300>

L 17: Bezpečnost ochrana mezinárodního civilního letectví před protiprávními činy [online]. [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: <https://aim.rlp.cz/predpisy/predpisy/dokumenty/L/L-17/index.htm>.

Zákon č. 49/1997 Sb.: Zákon o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-49>.

35/1924 Sb. Úmluva o úpravě letectví. In: Sbíрка zákonů ČR: aspi.cz. Dostupné také z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/3515/1/2/umluva-c-35-1924->.

Dohoda č. 147/1947 Sb.: Úmluva o mezinárodním civilním letectví. In: Sbíрка zákonů ČR: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1947-147>.

Vyhláška č. 102/1984 Sb.: Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o trestných a některých jiných činech spáchaných na palubě letadla. In: Sbíрка zákonů ČR: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1984-102>.

Vyhláška č. 96/1974 Sb.: Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o potlačení protiprávního zmocnění se letadel. In: Sbíрка zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1974-96>.

Vyhláška č. 16/1974 Sb.: Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví. In: Sbíрка zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1974-96>.

Sdělení č. 138/2002 Sb. m. s.: Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Protokolu o boji s protiprávními činy násilí na letištích sloužících mezinárodnímu civilnímu letectví, doplňujícím Úmluvu o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví, přijatou v Montrealu 23. září 1971. In: Sbíрка zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2002-138>.

Nařízení EP a Rady (ES) č. 300/2008. <https://www.caa.cz> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.caa.cz/dokumenty/predpisy/zakladni-informace-k-narizenim-eu/ochrana-civilniho-letectvi-pred-protipravnimi-ciny/narizeni-evropskeho-parlamentu-a-rady-es-c-300-2008/>.

Nařízení Komise (ES) č. 272/2009. <https://www.caa.cz> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.caa.cz/dokumenty/predpisy/zakladni-informace-k-narizenim-eu/ochrana-civilniho-letectvi-pred-protipravnimi-ciny/narizeni-komise-es-c-272-2009/>.

Nařízení Komise (EU) č. 72/2010. <https://www.caa.cz> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.caa.cz/dokumenty/predpisy/zakladni-informace-k-narizenim-eu/ochrana-civilniho-letectvi-pred-protipravnimi-ciny/narizeni-komise-eu-c-72-2010/>.

Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 2015/1998. <https://www.caa.cz> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.caa.cz/dokumenty/predpisy/zakladni-informace-k-narizenim-eu/ochrana-civilniho-letectvi-pred-protipravnicimi-ciny/provadeci-narizeni-komise-eu-2015-1998/>.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2426: <https://www.caa.cz> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.caa.cz/dokumenty/predpisy/zakladni-informace-k-narizenim-eu/ochrana-civilniho-letectvi-pred-protipravnicimi-ciny/provadeci-narizeni-komise-eu-2015-2426/>.

Nařízení Komise (EU) 2016/2096. <https://www.caa.cz> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.caa.cz/dokumenty/predpisy/zakladni-informace-k-narizenim-eu/ochrana-civilniho-letectvi-pred-protipravnicimi-ciny/narizeni-komise-eu-2016-2096/>.

Vyhláška č. 410/2006 Sb.: Vyhláška o ochraně civilního letectví před protiprávními činy a o změně vyhlášky Ministerstva dopravy a spojů č. 108/1997 Sb., kterou se provádí zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-410>.

Zákon č. 250/2016 Sb.: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sbírka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250>

Zákon č. 234/2014 Sb.: Zákon o státní službě. In: Sbírka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-234>.

Zákon č. 2/1969 Sb.: Zákon České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky. In: Sbírka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1969-2>.

Zákon č. 325/1999 Sb.: Zákon o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu). In: Sbírka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>.

Zákon č. 221/2003 Sb.: Zákon o dočasné ochraně cizinců. In: Sbírka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-221>.

Zákon č. 326/1999 Sb.: Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. In: Sbírka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>.

Zákon č. 186/2013 Sb.: Zákon o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky). In: Sbírka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186>.

Zákon č. 312/2001 Sb.: Zákon o státních hranicích a o změně zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o státních hranicích). In: Sbírka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-312>.

Zákon č. 191/2016 Sb.: Zákon o ochraně státních hranic České republiky a o změně souvisejících zákonů (zákon o ochraně státních hranic). In: Sbírka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-191>

Zákon č. 300/2013 Sb.: Zákon o Vojenské policii a o změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii). In: Sbírka zákonů ČR. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-300>.

Dohoda č. 147/1947 Sb.: Úmluva o mezinárodním civilním letectví. In: Sbírka zákonů ČR: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1947-14>.

Webové stránky a elektronické zdroje

Ministerstvo vnitra: Schengenská spolupráce. <https://www.mvcr.cz> [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/schengenska-spoluprace-schengenska-spoluprace.aspx>.

Policie ČR: Policie České republiky. <https://www.policie.cz/> [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>.

Historie letiště Václava Havla. <https://www.prg.aero.cz> [online]. [cit. 2021-07-21]. Dostupné z: <https://www.prg.aero/historie-letiste-vaclava-havla-praha>.

Zájem o cestování pokračuje. <https://www.prg.aero.cz> [online]. [cit. 2021-07-21]. Dostupné z: <https://www.prg.aero/letiste-praha-loni-odbavilo-bezmala-44-milionu-cestujicich>.

Česká televize: Příběh letiště. <https://www.ceskatelevize.cz/> [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11660566862-pribeh-letiste-praha/>.

IATA. <https://www.iata.org/> [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.iata.org/en/about/>.

Česká televize: Příběh letiště. <https://www.ceskatelevize.cz/> [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11660566862-pribeh-letiste-praha/>.

ECAC. <https://www.ecac-ceac.org> [online]. [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: <https://www.ecac-ceac.org/about-ecac>

ŘEDITELSTVÍ SLUŽBY CIZINECKÉ POLICIE: ŘEDITELSTVÍ SLUŽBY CIZINECKÉ POLICIE A MODERNÍ ODBAVENÍ CESTUJÍCÍCH. <https://www.milevsko-mesto.cz/> [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.milevsko-mesto.cz/stazeni-souboru/6321/e-gate-brozura.pdf>.

Celní správa České republiky. <https://www.celnisprava.cz/> [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/celni-sprava.aspx>.

Seznam zkratk

CITEJA	Mezinárodní technický výbor právních znalců leteckých
EK	Evropská komise
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
ECAC	Evropská konference pro civilní letectví
ICAO	Mezinárodní organizace pro civilní letectví
IATA	Mezinárodní sdružení leteckých dopravců
NBP	Národní bezpečnostní program ochrany civilního letectví
NPŘK	Národní program řízení kvality
NPBV	Národní program bezpečnostního výcviku
PČR	Policie České republiky
SRA	Vyhrazený bezpečnostní prostor
USA	Spojené státy americké
ČR	Česká republika